

Mr. Mohit

189

lantis & whitomers.

1889.

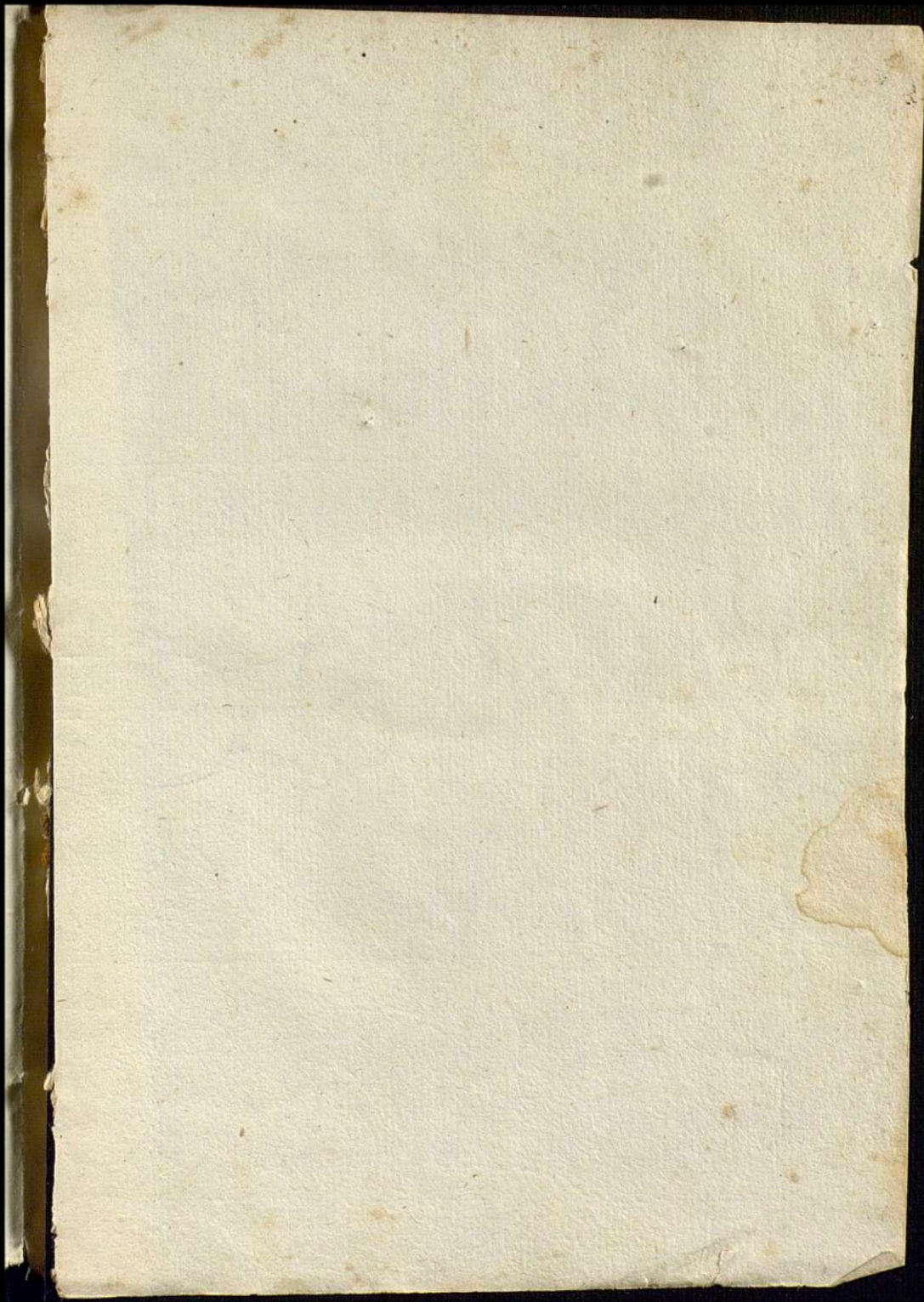
1889.

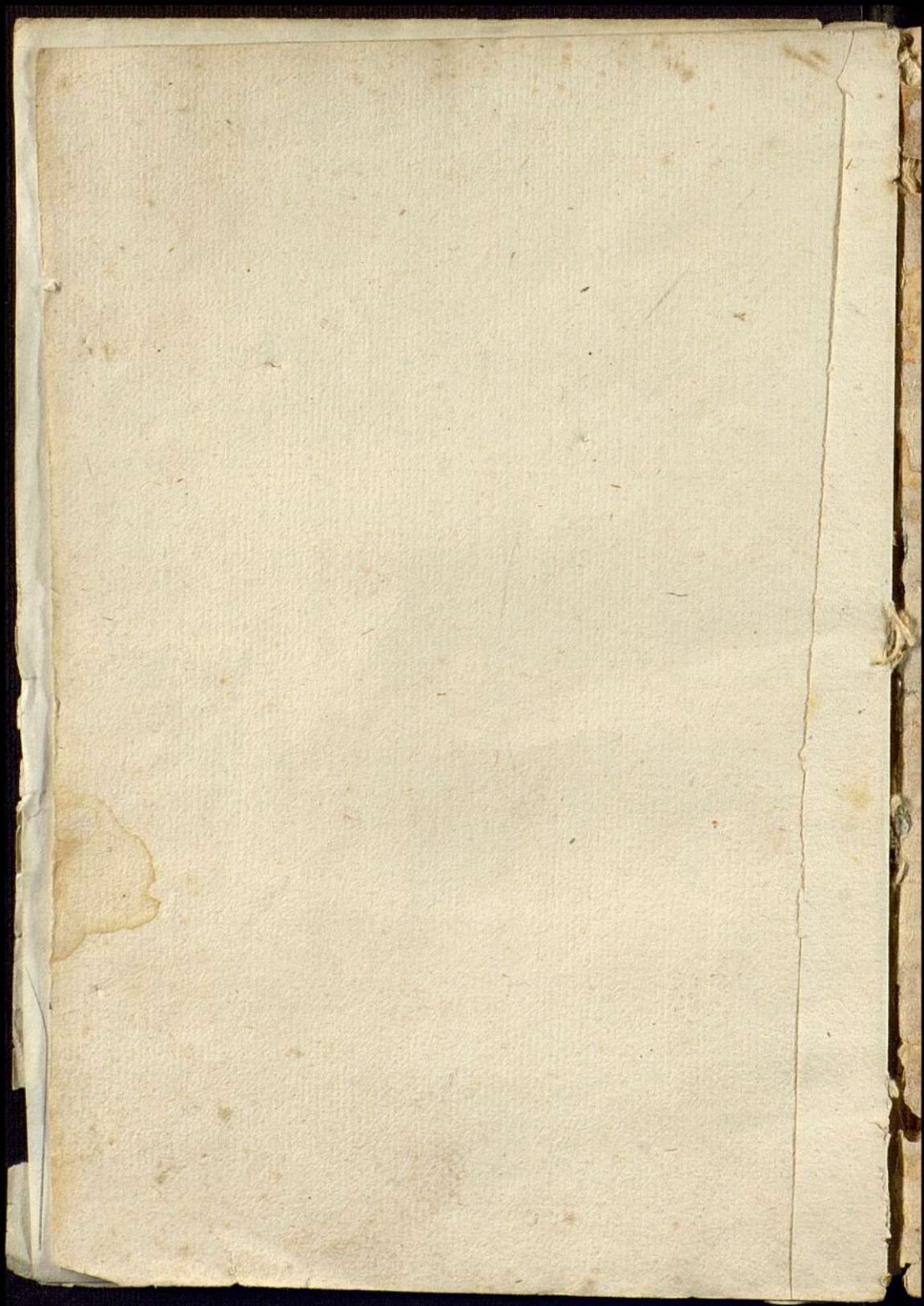
Curans u phurionius.

89

1889

I = 186

De lantjs z phitonicis mu-
lieribus ad illustrissimum principem dominū Sigismundum
archiducem austriae tractatus pulcherrimus

Inimabile

A-t-Tabla

Tractatus ad illustrissimū principē dominū Sigismundum archiducē Austrie, Stirie Karinthie &c. de lanis & phibitomicis mulieribus p̄ Ulricum molitoris de Constantia, studij Papiensis decretorum doctore, et curie Constantiensis causarū patronū, ad honorem eiusdem principis, et sub sue celsitudinis emendatione conscriptus.

Epistola.

Excellentissime princeps & domine, dñe archiduc colendissime, humilis Ulricus molitoris de constantia doctor tue celsitudinū sese in obsequium offert. Cū itaq; superioribus annis pestis quæ runda lamiarū & incantatriceū terras tue dñationis inuasisse diceret. Itaq; cū nōnullæ tuo sub imperio mulieres de hmoi heresi suspecte capte forent, apudq; torturā interrogate varia responderent. Tū tuis consulibus varia eadez de re inter se opinātibz, vno quippe in illā, alio nempe in aliam partem declinante, tandem apud tuā clementiam mei memoria incidit. Itaq; pro visita tua auiditate veritate cognoscēdi per tue dignatōis consules demandatū suscepi, vt quod ego ea in referentem id tue excellentie stili officio designare nō omitterē. Verū quibus istud laboriosum & piculosum sit, laboriosum quidem mihi in alijs occupato, & victū querere curāti, piculosum at̄ ppter invidiosos & detractores quæ cūcta quæ nequeūt mutari, nō tñ cessant calūniari, & que ipsi sua inertia experiri nō poterūt venenoso dente velut seteger hircus lacerare nō omittūt. Quāuis insup ista materia p̄claros etiam viros in dubiū aduocauerit, attñ dignū existimavi, quia p̄ tua excellentia corpusculi mei mēbra tuis obsequijs obtines deuita, eius etiam si quæ sint animi vires possideas vt dū exterioris hois partes sese ad tua deuouent obsequia, debiliter quoq; & rudis intellectus meus ad tue celsitudinis gloriā nō dozer miter. Opus itaq; p̄ns sub tua tuorūq; sapientissimoz consulum correctione, p̄sertim clarissimi viri Conradi sturzel vtriusq; iuris doctoris ac tue precellentie maximi secretarij, Luuis quippe correctioni hunc tractatum specialius submissi, quoniam eundē pulsi

nis t'pibus in p̄ceptorem ⁊ magistrū locū habui. Eloquētie etiā
elemēta iurisq; sententiās adhuc iuuenis ab eo sūxi. hodieq; su
gere desiderem. ut sic aggressus sum. Et eim cū apud pulcos ora
tores dyalogus plerūq; aliqd̄ iocūdiōris delectatiōis afferri ex
timatū est. idcirco p̄nti in tractatu p̄ viam dyalogi immo trilogy
p̄cedere decreui. Verū quia multa ea de re disputatione digna
cum p̄uido ⁊ prestāti viro Lōrado schatz huius inclite ciuitat̄
mee Lōstantiensis plurimū annoꝝ p̄tore ⁊ magistratū gerente
viro vtiq; spectato ⁊ faciūdia florente recēsi. q̄ tanq; p̄tor hu
iusmodi mulierū p̄fessiones didicit. Itaq; ip̄m p̄ntem dyalogū
seu trilogyum sub tuo excellentissimo ipsiusq; Lōradi ⁊ meo no
minibus expedire arbitratus sum. Idcirco sub benignitatis ve
nia ad materiam accedens quasdam questiones pro claū hui⁹
materie discutiendas p̄misi

Capitula presentis tractatus

Primo vtrū ex facto lanarū ⁊ incantatricū ac cooperatiōe de
monū possint puocari gradines ⁊ tonitrua in lesionem terre

Secūdo vtrū lanie ⁊ incantatrices possint adiutorio dyabo
li hoibus ⁊ infantibus nocere. ac morbos eisde inferre.

Tercio. vtrū possint hoiem coniugali in statu constitutū ad
coeundū inficere ⁊ impotentem reddere

Quarto vtrum possint hominum ymagines ⁊ facies eorū
in alias formas transmutare

Quinto vtrū possint sup̄ baculū vinctū vel sup̄ lupū vel super
aliud aial eq̄tare. ⁊ ad sui p̄uiij ludū de loco ad locum traduci
vbi bibant ⁊ comedant ac mutuo se p̄gnoscant atq; letent

Sexto vtrū cum talibus maleficis mulieribus possit dyabo
lus incubando in forma hominis commisceri

Septimo vtrū ex tali coitu possibile sit generari filios

Octaūo vtrū possint adiutorio demonū secreta scire et consi
lia p̄ncipum reuelare ac futuros enentus predicere

Nono vtrū iusto iudicio possint tales malefice ⁊ scelerate mulie
res igne concremari vel alijs penis affici

Exordit itaq; clementissimus Sigisimundus archidux au-
strie Fidelis nobisq; dilecte doctor vlrice qm̄ f̄gulari fauore ob-
tua in nos merita te p̄sequimur idcirco p̄nti de materia tecū p̄ce
teris disputare decreuim⁹ Ulricus Illustrissime princeps
q̄suis gr̄u sit vt p̄ tua in me clemētia me dignū inter disputādū
fore iudicaueris. attū ecce adest Lōradus scharz p̄tor mee cui
tat; vir vtiq; ingenio prestans p̄uersiōeq; argutus con sodalis
meus. placet igit̄ eius industriā hac d̄ re prius experiri Sigif
mundus Placet nā et eūdem p̄silio maturū p̄uersatiōeq; facerū
nouī Idcirco quia nobis f̄mo de lamaz ⁊ incantatricū malefic
ijs habendus est Itaq; querēdū primo duxi Utū ex facto la-
marū possint puocari tonitrua pluuie et grādines Lōradus
Quāuis in h̄mōi difficultate q̄ etiā doctissimos viros pro dis-
cussione terreri solz me inscū putem. iuxta verbū socratis qui so-
litus fuit dicere se hoc solū scire quod nesciret. attamen ne videer
ar clementis p̄ncipis monitis nō acquiescere loquar pauca vt
iniciū dem mouendi maiora Sigisimū. dic igit̄ Conra-
dus Apud philosophū tritū est sermone p̄uerbiū. vt fama quā om̄
nes famāt nō omnino perdat Fama autem p̄munis est q̄ ipse
strige tonitrua ⁊ grandines effecerit. magnaq; dāna segetibus
et hoībus intulerint Ex confessione quoq; eaz in tortura facta
fetalia fecisse et modū faciendi tradidisse cōpertū ē Sigisimū
dus At ego nude fame nō intendo. facile em̄ dictū sequit̄ vulg⁹
nec p̄fessione torturali satiabor. cū metu em̄ tormentorū quis in-
ducit q̄nq; ad fatendū id qd̄ in rerū natura non est Verū ea q̄
oculis nō p̄speximus auctoritate tamē vel p̄cludenti ratiōe p̄cipe
desideram⁹. nā recta disputatō auctoritate et rōne p̄cludit̄ Ul-
ricus P̄fecto experientia in decidendis causis p̄ceptibilis non
est cū experientia dicat esse rerū magistra. vt dicit̄ in. c. vbi piculū
de elec. li. vi. Cū tritū est apud populares p̄uerbiū. et pro crede
rupto Sigisimū⁹ ad oñdēdū igit̄ q̄ lame maleficq; milices
nihil sciāt. me istud mouet videlicet. nā si talia iste maledicte mu-
lieres scirent et efficere possent non esset opus p̄ncipibus tpe
belli diēniculos militesq; cōducere qui in terras hostiū intrerēt

grossosq; deuastaret. Incendijs domos et villas concremarent. Ue-
rius satis esset talem mulierē phitonicā aduocare iedemq; saluū
conductū addicere. et hortari q̄tenus sup hostiū terras tal' muli-
er gradies fulmina et tēpestates puocaret. ac vt sic hostiū terrā
picurare moliretur. Etem q̄nīa videmus q̄ ipse talia facere non
p̄nt etiā si uellent. Ad faciendūq; etiā si a principib' (quod tamē
absit) induterentur. Un' inferendū censeo ipsas talia facere non
posse. Præterea ex fide habem' solū deū stellaz. et clemētōz esse
gubernatorem. q̄ legem pati sidera iubet. et qui (fm Boetii in li.
de p̄solatione) p̄petua mundū rōne gubernat. stabilisq; manens
dans cūtra moueri. quō igit tales mulieres adiutorio demonū
illum summū motorez (certa rōne om̄ia gubernatē) in h̄mōi suo
motu impedire. et in aliū motū dirigere possent. Conradus
Ponderada q̄dē est ingam principis ratō. Sed nō minus pon-
derandum est illud q̄d Exodi vij. dicit' Flā q̄uis moyses ante
faciem pharaōis regis egipti mltā signa et p̄digia fecisset. mibi
lonun' malefici etiā talia silit' effecerūt. q̄ incārationib' suis aquā
in sanguinem p̄terūt et ranas sup terrā p̄duserūt. Ecce igit ex sa-
cra scriptura veteris testamenti clarere. q̄ malefici adiutorio de-
monū aquas turbarūt quia eas in sanguinē uerterūt. et agros p̄-
diāq; ranis p̄fuderūt. Item in primo libro iob. c. primo legit' q̄
dyabolo p̄curante uentus uehemens irruit in regione deserti et
p̄cussit q̄tuor angulus dom' que corruens oppressit liberos iob
et mortui sūt. Ecce q̄ dyabolus p̄tate sua aerem puocauit et pue-
ros oppressit. Dicit' etiā eodē li. dyabolū fulmina ignis puocasse.
Dicit' cū text' ignis dei cecidit de celo. et tactas omes puerosq;
cōsumpsit. Item Johā. apoca. septimo ait. Post hec uidi ange-
los stātes sup q̄tuor anglos terre tenētes q̄tuor vētos ne flarēt ī
terrā. neq; ī mari neq; in vllā arborē. Et uidi aliū angelū descē-
dentē ab ortu solis h̄ntem signū dei uiui. et clamauit uoce mag-
nā q̄bus datū est nocere terre et mari dicens. Nolite nocere terre
neq; mari neq; arboribus quousq; signemus seruos dei in fron-
tibus eorum. Sigismundus. Doctor qui sunt illi q̄tuor ange-
li quibus ait iohannes esse datum posse nocere terre mari et

Ulricus sunt dyaboli Sigismūds Appellat ne dyabolus
angelus Ulricus. ita Hā dyabolus ibidem ⁊ al. bi sepius an
gelus dicit. quia missus a deo vt etiā ibidem dē glosa ordinaria

Sigismūds Forte iohānes vidit hec in spū dās nobis sue
visionis exempla Conrad⁹ dignissime princeps nō est opus
exemplis dū res ante oculos facta existit vt audistis a maleficiis
coram pharaone. et a gestis iob Si igit hec facta fore leguntur
Etiā et nūc fieri posse quis dubitat | Ulricus de illa materia in
fine ex post clarius declarabit. iam conferamus ad alia

Capitulū secūdū De nocumētis ⁊ morbis
hōibus ⁊ infantib⁹ illat

Sigismundus Quia de corruptione et turbatione elementorum
nobis sermo fuit non incompetenter querendum duram. Utz etiam
hoibus et maxime infantibus morbos inferre. z adiutorio demo
ni eisdem nocere possint Conradus Audiui a plerisque multe
bus quod pueris in cunabulis iacentibus varie egitudines acci
derunt. Nunc quippe illi puero natus apparuit curuatus. nunc alter
oculus erutus quodque m. l. dicte mulieres quique apprehense asse
runt in torturas recognouerunt ob inuidiam parentum pueris talia
irrogasse Sigismundus Audiui quod professionibus talibus per mer
tum extortis non sanabor. quid igitur aliud rationis vel autoritatis in me
dium adducis Conradus Insuperius in primo libro iob habuimus
quod dyabolus filios eiusdem ventum parando oppressit. z mortui sunt
Dignis itaque audire beatum augustinum xxi li. de ciuitate dei. c.
xviij. vbi ait Prostratus scriptum est graue iugum filios adam a die
exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture. matrem om
nium usque adeo impleri est necesse ut ipsi puuli per lina crucis regnationis
ab originalis peccati (quo tenebant) vinculo soluti multa patien
tes nonnulli incursum malignorum spirituum patiantur Ecce quod Au
gustinus sentit pueros incursum demonum pati zc Item beatus
Hieronymus ad paulum de dormitione Bessille sic ait Quid cau
se est ut sepe binoli et trinoli ac vbera matris sepe lactantes a de
monio corruptantur et cetera Ecce igitur sacra scriptura et sanc
torum patrum ostensum esse dyabolum habere quique potestatem corrump
endi pueros et infantes eisdemque nocendi Sigismundus lo
quuti modo sumus de infantibus. quid igitur in senibus z adultis
Conradus multos videmus senes claudicantes z contractos quod asse
runt ex maleficio illarum maledictarum mulierum illud eis euentisse
Sigismundus Quid autem sentit scriptura Conradus In le
genda sanctorum Simonis et Jude legit quomodo coram rege
babilonie. zaroth et arphaxat malefici fuerunt constituti. qui ipsius
regis oratores z Rethores mutos claudos atque cecos effecerunt
Ac visum et gressum eisdem reddiderunt Ecce apertum testi
monium quod malefici possunt nocere hominibus etiam senibus. ac
eos claudos ac cecos facere. Rursum eosdem sanare Sigismundus

Hij nāgozatores quibus hmōi malefica euenerūt forte fuerūt
pagani ⁊ in xp̄m non crediderūt. nec signo crucis fuerūt muniti
Ulricus prudēt loqueris indire princeps. qm̄ in eadem legen-
da canit. q̄ postq̄ dicti oratores in xp̄m crediderunt: ⁊ p̄ aptos
signo crucis muniti fuerunt. dicti magi eisdem nocere nō poterāt

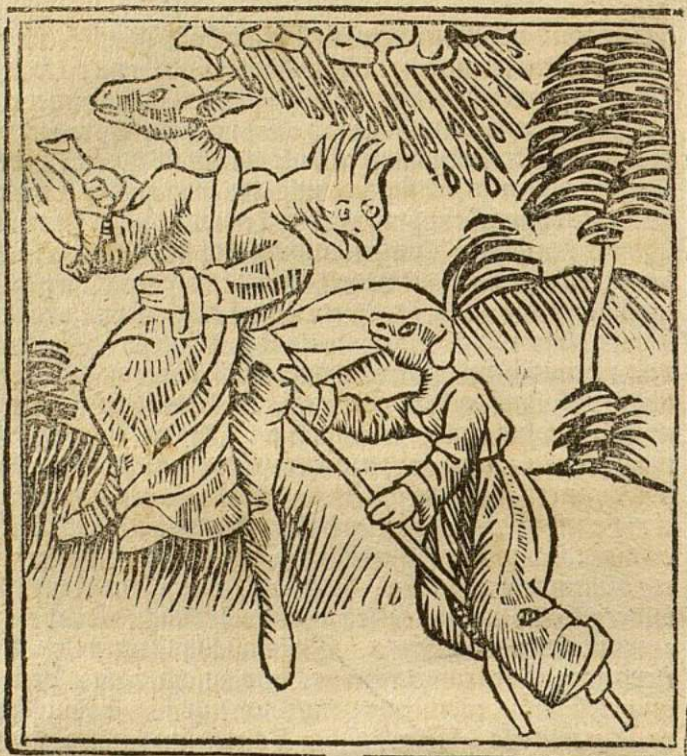
Loomdus Aye aye quo modo igit̄ dyabolus potuit nocere
Job: qui eundē grauissimo vulnere percussit adeoq̄ ipsum lesit vt
in simo iacens vir suspirare potuerat. vt legitur in libro iob ⁊ tñ
ipse iob erat vir sc̄tus in voluntate dei ābulas. vt testat̄ scriptura
Item in legenda sancti Anthonij legitur: quō demones eūdez
valde ḡuiter percusserunt. qui tamen vir sanctus atq̄ deo placid⁹
fuit Ecce ergo ex his constare demones sup̄ sanctos etiā viros
potestare nocendi habuisse Sigit̄ sanctos viros molestare po-
tuerūt: cur etiā non alios de quorū sanctitate nob̄ non constat
nocere possent Sigismundus ex his magie atq̄ magis bey
sitare incipio. quid igit̄ sentiendū sit audire desidero Ulric⁹
Sine modo prope finem quid sentiendū sit latius de hoc et de
alijs loquamur. ad alia ergo nos conferamus

Capitulum tertium

Sigismundus Ex priori dubio oritur aliud Utrum pos-
sent hominem in statu conjugali existentem inficere et ad coeun-
dum impotentem reddere Conradus vidimus multos pul-
chros viros. qui in coitu nihil aut parum potuerūt. ymmo qui
proprias viros carnaliter cognoscere non potuerunt. asseren-
tes ex maleficio hoc ipsis contigisse Sigismundus Dul-
ti multa loquuntur Ulricus profecto canones in hoc consenti-
unt. asserentes per maleficia fieri posse vt homo q̄ de natura frige-
gidus non est ad coeundum tñ inabilis reddatur Itaq̄ in de-
creta lib⁹ specialem titulum de frigidis et maleficiarijs habemus
Unde hysmarus etiam papa in .c. Si p̄ fortarias xxxij. q. i. ait
Si per fortarias atq̄ maleficas artes occulto sed nunq̄ in ius-
to dei iudicio permittente et dyabolo preparate concubitus nō
sequit̄ portandi s̄ tales quibus ista eueniūt vt corde p̄trito deo

et sacerdoti de omnibus peccatis suis purā confessionē faciāt rē
Ecce dicit em̄ textus preparāte dyabolo concubitus nō sequit̄
Et quis pro decisione huius dubij ad credendū satis foret ca
non quia canonū institutiones ab omnibus debēt approbari vt
8. in. c. i. de p̄st. Hilomun⁹ tñ h̄ idē astruūt doctores. Tñ be
atus thomas in quarto sup̄ sententijs dist. xxxiiij. ait q̄ ex malef
icio potest quis esse impotens ad vnā et non ad aliā. Ita dñs
Hostiens̄ in summa libro q̄rto. rubrica xvij. de frigidis et male
ficiatis dicit Aliqñ maleficiātur homines ita q̄ reddūtur p̄forti
legiū ipotentes oibus p̄ter q̄s vñ Aliqñ etiā maleficiātur a deo
vt nō possent cognoscere vxores suas s̄z oēs alias Sigismū
dus aim meū hec mouent quia mira sunt. nā cū coitus a natura
nobis def̄ admirandū certe erit quō dyabolus impedire natu
re cursum nobis ignorantibus possit Ulricus Flā et ego vlt
ricus ad decē et octo annos in curia Constantiēsi causarū fut
patronus et aduocatus put̄ hodie sum. r̄ hmōi cās frigiditatis
et maleficij in practica pluries habui. vbi mulieres accusabāt su
os maritos de impotētia coeūdi Sigismūsdus Quid igit de
cretū fuit in talibus causis Ulricus Decreuerūt iudices viros
taliter infectos medicis curie hmōi iurat̄ ostendere se debere p̄
examine medicorū faciendo Sigismūsdus Quid inde Ul
ricus itaq̄ plures comperi per medicos curie iuratos inspectos
quos ipsi medici asseruerunt natura non frigidos. sed forz legio
maleficiatos esse Sigismūsdus Et quid sup̄ hmōi medicorū
examine finaliter sententiātū extitit. Ulricus decreuerunt
itaq̄ iudices partes ad triennū mutuo cohabitare debere op⁹
carnale hmōi attēptando. qd̄ q̄ largiores in ieiunijs r̄ elemosi
nis forent vt deus q̄ institutor est matrimonij huiusmōi malefi
ciū ab eis auferre dignaretur. Verum quia de hmōi articulo o
pinionez meā in fine cum precedentibus dubijs latius declarao
re intendo Interim ad alia dubia te cōuertere (si velis) poteris

Capitulū Quartū. Quarta q̄stio. Sigismūsd⁹. vtz
possint facies boim in alias formas mutare

Ulricus. Quid tibi dignissime princeps videtur Sigismū
dus, q non Ulricus. Quo hoc asseris motuo Sigismū
dus. Dicit em̄ in decretō in. c. episcopi. xxvi. q. v. vbi inquit text⁹
Quisq; ergo credit posse fieri aliquā creaturā aut in melius aut
in deterius immutari aut trāformari posse in aliquā spēm aut
similitudinē nisi ab ipso creatore q̄ omnia fecit. hec textus Lō
radus. Canonī namq; aduersari nō intendo. sed que apud by
stonographos me legisse memini recitare curabo. Quid igitur
apud Virgilium dicit. qui in bucolicis egloga octaua recenset

q̄ cum Ulixes suis cum socijs a troya exulando ad Lyce regi
nā declinasset. ipsa quoq; regina hospites tales suscipiēdo pocu
lo venefico maleficia ministrasset eisdē. itaq; ipsi hospites postq̄
venenata pocula bibissent i animalū diuersarū specieꝝ formas
puerli sunt. hic nāq; in lupū. alius in apꝛū. alter vero in leonē.

Sig. snūdus. Fabulā recitas. nam poete ficerūt hoc quibꝫ
bus nō est credendū Conradus. Lerte poete reijcendi non
sunt. nam Lelius Lactantius ait poetas hystorias scripsisse. sꝫ
sub occulto signēta velasse. At tamē hāc recitat Boetius doce
tor catholicus in q̄rto libro de solatione vbi sic ait.

Uela Haricij ducis
Et vagas pelago rates
Eurus a pulit infale
Pulchra qua residens dea
Solis edita semine
Disce hospibus nouis
Tacta carmine pocula
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotes manus
Hunc apu facies tegit
Ille marmoricus leo
Dente crescit r vnguibus
Dielupus nuper additus
Flere dum parat vlulat
Ille tigris vt indica
Tecta mitis obambulat
Sed licet varijs malis
Fumen archadis aliris
Obscurum miserans ducem
Peste soluerit hospitis

Jam tamen mala remiges
Dix pocula traxerant
Jam sues cerealia
Blande pabula verteram
Et nihil manet integrum
Uoce r corpore perditis
Sola mens stabilisq; semp
Monstra que patitur gemit
O leuem nimū mznū
Nec potentia gramina
Membra que valeāt. licet
Lorda vertere nō valeant
Intus est hominum vigor
Arte condactus abdita
Nec venena potentius
Detrahunt hominem sibi
Dura que penitus meant
Nec nocentia corpori
Vientis vulnere ferunt

Nec Boetius decurtatis canit. Quid iam dominationi ves
tre de istis maledictis mul
tribus videtur. nonne hec vera sunt

Sigismundus Tametsi preclaro stilo Boetius vltis doctor
q̄ suoz gesta recitet. hesito tamen an vera sint et si talia gesta fu
erit vera. nimirum si illud his hoib⁹ acciderit q̄ pagani fuerunt ydo
la venerantes. et statuas demonū adorantes. vnde dyabolū su
per hoines tales maiorem prātem habuisse credimus Cū au
tem nos deum celi adoremus in chustum credamus. p̄ quē ab
ip̄erio diaboli liberati sumus. vñ nobis talia cōtingere posse nō
existio Conradus Insup̄ his simile factū audiuius Nar
rat em̄ Apuleius put eū recitat Augustin⁹ eidē asini aures acci
disse ac accepto veneno humano animo p̄manente se asinū fac
tū fuisse Sigismundus Dixit iā differentiā inter ydola venerā
tes et deū celi colentes Conradus. p̄cedam⁹ igit̄ ad eos qui
deū celi adorarūt. vt ostendamus eis dē venefica arte talia p̄iter
accidisse Sigismundus. p̄cedit igit̄ Conradus In historia
sancti clementis recitat. quō facies faustiniā q̄ fuit pat̄sci demē
tis et cū beato petro apostolo p̄uersabat p̄ symonē magū immu
rata fuerit Dixit em̄ in eadē historia q̄ cū Claudi⁹ impator cor
neliū centurionem misisset in anthiochiam vt illic magos et ma
leficos caperet Faustinan⁹ licentiā salutādi Apionem et Anu
bionem a beato petro petijt Cū at̄ idem Faustinianus apud si
monem magū declinasset Itaq̄ symon Apioni et anubioni et
posuit quō ipse illa nocte corneliū centurionē fugere vellet. eo q̄
audisset eū de; Cornelium imperatoris p̄cepto se comprehē
dere velle. vñ ipse symon oēm furorem in faustinianuz couerte
re p̄posuit Tantum inquam facite faustinianum cenare vobis
cum At ego interim quoddam vngentum componam quo cer
natus faciem suam perungat. et eo quoq̄ vultū meum habere
videatur Nos autem herbe cuiusda; succo faciem perūgamini
p̄uis vt non fallamini de imitatione vultus eius. volo enim vt
comprehendatur ab his qui ne querunt. et luctuz habeant filij
eius qui me relicto fugerunt ad petrū Itaq̄ facies faustiniā
fuit mutata vt nemo eū p̄terq̄ petrus agnosceret. admodum
q̄ppe vt q̄ faustinianū intuebātur et mirabāt se symonē magū vi
dere Ecce igit̄ q̄ vir sanctus per maleficas artes fuit immutatus
Sigismundus Forte p̄ tūc faustian⁹ ad huc catbecumini⁹

fuit necdū baptizatus a petro. vel deus h̄ ideo pm̄ sic vt dolus
symonis magi p̄iceret ad gloriā petri. put factū fuit Contra
dus. Quocūq; mō pm̄sum extiterit. attamen ex hystoria clarz
q; facies faustiniani p̄ maleficū immutata fuerat Item in hysto
ria beati petri recitatur. q; cū symon magus añ faciem Heronis
impatoris staret. eius effigies subito mutabat. vt mō senior mō
adolescētiōz videret. In eadē quoq; hystoria legit q; symon ma
gus hircū in spēm hoīs. s. sui ipsius mutauit. Fere em̄ symonem
dixisse. vt scias optime impator me filiū dei esse iube me decolla
ri. 7 tercia die resurgā. Precepit ergo nero carnifici vt eū decoll
laret. qui cum putauit symonē magū decollari decollauit arietē
Symon aut̄ arietis mēbra recolligēs se 7 illa tribus diebus ab
scondit. tercio vero die ostendit se neroni dicens. Fac sanguinē
meu in abstergi q; effusus est. qm̄ ecce ego q; decollatus fueram si
cut promisi tercia die resurrexi. Nero vero his visis obstupuit.
et eū filiū dei esse putauit Sigismūdu. Bone doctor qd tu
affers in mediū Ulricus. Daioz doctoz. testimonia in eā
rē cōducētia. Dicit em̄ beat⁹ Aug⁹. in libro de spiritu 7 aia. Hu
mana opinio dicit q; quadā arte 7 potestate demonū hoīes cō
uerri possunt in lupos 7 iumēta. 7 portare queq; neccāria. 7 post
pacta opera iterū ad se redire. nec bestialē mentem in eis fieri. s; z
rōnalem humanāq; seruare. Hoc intelligendū est q; demones
qdem naturam nō creant. sed solū aliqd tale facere p̄nt vt videā
tur esse id quod nō est. hec Aug⁹. Ecce ergo q; ille solemn̄ do
ctor p̄cedit q; aliquid tale facere possunt Sigismūdu. Sz
subdit q; vt videatur esse id quod nō est. Ulricus. De Blati⁹
in solutione finali dicemus In sup Augustinus in libro. xviij de
ciuitate dei ait. De ludificationibus demonuz qd dicemus nisi
de medio babilonis esse fugiēdū. quāto em̄ in hec inferiora ma
iorem potestatem demonū videmus. tāto tenaci⁹ mediatori in
berendū est. p̄ quē de imis ad summa p̄scendim⁹. Nā cū essem⁹
in italia audiebamus talia de qdam regione illarū p̄tiū. vbi sta
bularias mulieres imbutas his artibus in caseo dare solere di
cebant qbus vellent seu possent viatoribus. vii in iumēta illico

verterent. ⁊ necessaria q̄q̄ portarent. ⁊ post p̄functa opera ad se
redirent. nec in eis mentē bestialē fieri. sed rōnalem seruari. hec
Augustinus Sigismūsus. Dic Aug⁹. loquitur de auditu
alieno dicēs se a q̄busdam recitatoribus audiuisse. vñ dictū Au
gustinū in hoc nihil p̄cludit. q̄a testis de auditu alieno loquens
non p̄bat Ulricus. sapienter loq̄ris inclite princeps. artū audi
amus p̄inq̄ora Vincentius in speculo naturali libro tercio ca.
cx. refert. cuius verba s̄ hec. Refert Guilhelmus malmesberie
sis monachus in hystoria sua. q̄ tpe Petri damiani fuerūt due
vetule in strata publica. q̄s Augustinus appellat stabularias. i.
transcuntes ad hospicia p̄ mercede suscipienda. Nā stabulariū
p̄p̄ie hospitium venale ⁊ publicū dicitur Nec vno p̄morantes
tugurio. vno quoq̄ umbite maleficio. hospitez si q̄ndo sup̄uenie
bat solus. in equū vel suem vel asinū mutabant. ⁊ mercatoribus
vendentēs precū habebant. Quadā die iuuenē hystorionibus ge
stibus victū exagentem hospitio susceperūt. susceptūq̄ azinū fece
runt. multū inde lucrantes per azinū. sc̄z q̄ miraculo gestuum in
admiratōem duxit transeūtes. nā quocūq̄ mō anus p̄cepiss̄
azinus mouebatur. Nō em̄ amiserat intellectus s̄ loq̄lam. ⁊ ab
eo questū multū p̄lauerant vetule Audiens hoc vicinus diues
illum azinū emit magno precio. Dictū quoq̄ est ei ab illis vetu
lis vt custodirent eū ne aquā intraret. Seruatusq̄ est asin⁹ diu
ab aq̄. tandē incautiore nactus custodia in lacū proximū se pie
cit. et ibi se diu volutans asinā figurā p̄didit. propriāq̄ recepit
Lūq̄ custos eius sciscitare ab eodem obuito si asinum vidisset
ille se azinum fuisse dixit. Famulus autē ad dñm reculit. dñs autē
ad Leonem dñm apostolicū virum seculo sanctissimū narrauit
Lōuiceq̄ anus idē fatent. Dubitantē papā p̄firmavit Petr⁹
damianus eruditissimus p̄ducto exēplo de symone mago. qui
faustinianū apparere fecit in figura symonis. Ecce ergo q̄ petr⁹
damianus vir ⁊ doctor magne autoritatis apud papā conclusit
hoc fieri potuisse Sigismūsus. Tātis hystorijs ⁊ autorita
tibus me ipellis vt nesciam quorsum tandē me vertaz Ulric⁹.
In fine de hoc latius dicemus. iā ad alia trāseamus

Capitulū Quintū Sigismūsus. Utz sup bacu
 lū vinctū vel lupū eqtando ad diuina pficiē
 cāt. ibiqz mutuo se agnoscat z letent. Et utz dyabol⁹ possit eas
 deferre de loco ad locū in quo sil⁹ gregent z sua diuina pparēt.

Ulricus. Audienda est tua q̄stio colende princeps Sigis
 mūsus. Hominus q̄ dyabol⁹ spūs est incorpālis q̄ non habet
 manus neqz pedes neqz alas. q̄ etiam nō mēsuratur loco. quō
 igit̄ hoīem qui corpūs est portare pōt. Cōradus. Fortē spūs
 ingrediunt̄ aliqua corpa z assumūt sibi talia ad opus illd̄ quod
 facere volūt apta. atqz tunc in illis corpōibus assumptis efficiūt

id quod volūt. Nā in sacra scriptura legimus Danielis vltimo
q̄ angelus dñi apprehendit Abacuc in vertice capitis eius. 7 por-
tauit eū in capillo capitis sui. 7 traduxit eū in babilonē: Ecce q̄s
uis angeli spūs sint. 7 nō habeāt manus neq̄ pedes. nī p̄cludē
dū est q̄ angelus corpus assumpserit quo abacuc tenere 7 por-
tare potuit. Sicut actiuz ap̄lōz. viij. legit q̄ spūs dñi rapuit
Philippū 7 inuētus est in azoto Sigismūduz: Hoc in spiri-
tibus 7 angel' bonis posset p̄cedi in q̄bus maior est ptās Ul-
ricus: Loq̄mur ergo de malis. 7 sic de dyabolo. Nā in legenda
sancti Jacobi legitur q̄ dyabolus hermoginē p̄strinxit. 7 ligat̄
manibus 7 pedibus eundem ad sanctū iacobum detulit Lō-
radus. Referam autē ego quod t̄pibus nostris quibus adhuc ui-
uenes 7 mutuo in scientijs humanitatis p̄studentes sum⁹ acci-
dit. Ante em̄ lapsum multoz annoz vidi ego in iudicio p̄uinci-
ciali ciuitatis Constāciensis duos mutuo litigātes. vbi accusa-
tor in forma iuris semi scribens p̄tra quendā rusticū (quē malefici-
cū asseruit) actionē proposuit. quō idem rusticus sup lupū quen-
dam eq̄tans obuiam ip̄i accusatori venerit. quo obuiate ip̄e ac-
cusator subito p̄tractus 7 mēbus languidus factus fuerit. Ita
q̄ rogāte eo maleficū vt sanitatē sibi restituere annuerit. malefici-
co vero abeunterem aliq̄ntulum t̄p̄is tacitus p̄tinuit: Veruz qz
idem rusticus etiā alijs suo maleficio damna intulisse dicebatur
vñ tandē accusator eundem publice in forma iudicij accusauit

Sigismūduz. Quid ad h̄mōi accusatōem rusticus respōdit
Lōradus. Ille negauit Sigismūduz Ad torturā fuit ne-
positus Lōradus. Nō Sigismūduz Quō igit̄ p̄uinci po-
tuit Lōradus. Per testes Sigismūduz: Quid deposue-
runt testes Lōradus Ip̄m talia scire facere dixerūt. Si-
gismūduz. Scire nāq̄ rep̄hendi nō p̄t. cū fm Aristotele oēs
hoīes naturaliter scire desiderāt Lōradus. subiūxerunt nāq̄
testes eundē rusticum nō soluz talia scire sciuisse sed etiā fecisse
Sigismūduz. Quā nāq̄ causam dicti allegarūt testes Lō-
radus. Asseruerūt p̄ eozūdem iuramēta publice prestita q̄ ip̄se
rusticus malefici⁹ etiā ipsos testes in corpe 7 rebus dānificauerit

Sigismundus. Datus ne fuerat ipsi a cnsato orator ad defendendū **Ulricus.** At ego tali iudicio affui. et illud cū grauitate et maturitate fieri vidi. ipsas etiā ptes duos magne eloquentie viros prelocutores habuisse memini **Sigismundus.** Quinā q̄ fuerūt hi **Ulricus.** **Conradus.** quondā scharz ptem nre disputationis. vricū ac quondā blareth nre ciuitatis pretores viros memoratos dignos p oratoribus habuerūt **Sigismundus.** Non illos et prudētes censui **Conradus.** Ordinario itaq; iudicio ex dictis testiū ipsum accusatū p̄ictū condēnari. p̄demna tūq; p̄remari vidi **Sigismundus.** Questio ista aliā p̄iculaz continet. videlicet. vtz hmōi mulieres q̄z conueniāt. mutuoq; p̄fabulentur et siml' bibant et comedāt et seinuicem cognoscant

Conradus. Sic fieri solere vulgus clamat. ipseq; mulieres in toritura posire talia fatent. **Sigismundus.** Hōne ait canon p̄vi. q. v. c. episcopi. Illud etiā non omittendū est. q̄ quedā mulieres scelerate retro post sathana p̄uerse demonuz illusionibus et fantasmatis seducte credunt et p̄fitent se nocturnis horis cū dyana dea paganoz et cum herodade et innumera multitudine muliez eq̄tare sup quasdam bestias. et multa terraz spacia intē pestiue noctis silētio p̄transire. eiusq; iussionibus obedire veluti dñe. et certis nocibus ad eius seruiciū euocari. Et vtnā he sole in p̄fidia periissent. et nō multas secū ad infidelitatis interituz puocassent. Nā innumera multitudo hoīm hac falsa opinione decepta vera hec esse credit. et credendo a recta fide deuiat et errore paganoz inuoluit **Conradus.** Si igit iurta p̄ba canonis opinōe decipiunt. vñ igit puenit q̄ hmōi mulieres alteri cuius tatis hoies noscūt quos etiā p̄iuiuo eaz infesse asserūt et indicia cognitōis sue oñdunt. quos tñ p̄i nūq; viderūt. neq; in hmōi ciuitatibus cū talib; p̄iuis p̄uersate fuerunt **Ulricus.** Hanc instantiaz esli vrgeri videat. tñ prope finē huius tractatus exēplo sancti Germani soluemus. Iā alia assumamus

Capitulū Sectum. **Sigismundus.** Insup querendum duxi. Utz dyabolus in forma hominis appareret cū hmōi mulieribus incubādo possit p̄misceri

Lōradus Hemo dubitat qñ dyabolus in forma hoīs a ppa
rere possit. Nā in legenda sancti Martin legi q̄ cum martin⁹
mediolanū preterisset: dyabolus in forma humana sibi obuius
fuit. Sic in legenda sancti Antonij legi q̄ dyabolus in spē ni
gri pueri apparuit. Item in legenda sancti Eulogij legi q̄ dya
bolus in specie pulchre mulieris eundē apud fabricā suam alloq̄
batur. De saluatore quoq̄ nostro Barthei. iij. legi q̄ assump
sit cum dyabolus. ⁊ statuit eū super pinnaculū templi ⁊c Un
hanc ptem assentio. q̄ dyabolus in specie humana possit cū bonis

nibus appere. et cum eis peruersari Legit enim quod Plato de demone do-
 mestico quasi famulo usus sit Sigisimundus. Sed quod de alia
 parte questionis. videlicet an demones possint cum talibus mulieribus
 dormire et coire cum eisdem Conradus. Hoc namque mulieres com-
 fitentur quod incubo commisceantur. et quasi ab amatoribus ab eis trac-
 tentur Sigisimundus Una opinio mulierum multa garrulat
 que vera fore putat Conradus profecto quibus perseverant in hu-
 iusmodi earum confessione. etiam cum ad mortem ducunt Veritatem
 audiamus gesta aliorum magis autorizabilia. Legit enim in histo-
 ria sancti Bernardi. quod quidam demon siue incubus pluribus annis cum
 quadam muliere dormiuit. etiam marito mulieris in eodem lecto com-
 dormiente. at tamen hoc nephas ignorare. Itaque tandem mulier
 penitentia ducta volens deinceps licentiarum et expellere incubum
 suum: sed non potuit. quare beato Bernardo comque facta fuit. qui
 ipsam demonem ardentibus candelis excommunicauit Sic eadem
 dem mulierem ab incubo liberauit. Item beatus Augustinus in. xv.
 libro de ciuitate dei ait. Treberrima fama est multaque experti sunt. vel
 ab illis qui expertos se audisse affirmant. siluanos atque faunos quos
 vulgo incubos vocant improbos sepe mulieribus extitisse. et ea-
 rum appetisse et pegisse concubinum. Item in historia Arcturi regis
 britannie sepe leguntur huiusmodi accidisse Sigisimundus Quid
 igitur responderetur ad autoritatem Cassiani qui ait. Nullo ergo
 modo credendum est spirituales naturas cum feminis carnaliter
 coire posse. Nam si hoc aliquando posset fieri. quomodo nunc vel nunquam vel
 raro videremus aliquos ex eorum concubitu de mulieribus absque
 viri semine nasci. cum presertim constet eas libidinis sordibus admo-
 dum delectari. quas proculdubio pro semetipsas potius quam pro boies
 exercere mallent. si illud villo modo efficere possent: hec ille Ulricus
 Hec autoritas inducat nos ad aliam questionem. ideo eam pro-
 ponas si placet colendissime princeps

Capitulum Septimum Sigisimundus Utrum ex co-
 ntra demonum cum mulieribus patrato possit
 nasci puer Conradus Tritum est sermone proverbium
 ex huiusmodi concubitu filios natos esse. quos vulgus abiectos

nominat. qui etiam almanico ydeomate wesselbach appellatur.
 Un fabulat de quadam **Delesina** incuba. que cuidam comiti ad
 heuisse dicitur. pluresq; filios ex ea natos fuisse. at unumquemq; huius
 filiorum aliquod prodigium in membris habuisse. Illum namq; tres
 oculos. alium dentes aprinos contraxisse fama est **Sigismundus**
duis. Fabula hec ab incerto autore orta fidem non facit **Lora**
duis. Apud **Cincetium** in speculo hystoriarum libro. **xxi. ca. xxx.** nar
 ratur qd **Wortigernus** rex consilio invito cum sapientibus quid agere
 deberet ad sui tutamen. consilio autem capto iussit conueniri artifices
 ut ei turrim fortissimam construerent **Sed cum opera eorum tellus**
 absorberet. suadum est regi ut hominem sine patre quereretur: et eius san
 guine lapides et cementum aspergi preciperet. quasi hoc facto cemen
 tum stare potuisset. Inuentus est igitur adolescens cui nomen erat
Merlinus. qd cum matre sua coram rege adductus est. qd professa
 est de spiritu in specie hominis illum percipisse. **Merlinus** autem multa
 obscura reuelauit et multa predixit futura. Aperuit enim sub fun
 damento esse lacum. et in lacu duos latere dracones. quorum unus
 rubeus populum britonum. alter uero albus populum saxonum designa
 raret. et quis in conspectu alterum uinceret predictum. et **Aurelium** am
 brosium deuicto **Hengisto** et robusto **wortigerno** regnatura. Et
 illa enim hystoria habet merlinum ab incubo dyabolo genitum. Et
 de illo merlino beatus **Aug⁹** et ceteri doctores faciunt mentionem.

Sigismundus. Quid igitur doctores sentiunt de merlino **Utri**
cus. Prope finem tractatus latius de hoc explicabimus. Hunc de
 pticula incuborum amplius pergradiamur. **Glosa** ordinaria super se
 cundo capitulo **Beati. i.** ubi textus ait. Gigantes autem erant super terram in
 diebus illis. postquam enim ingressi sunt filii dei ad filias hominum. illece
 genuerunt filios. Isti sunt potentes a seculo et uiri famosi. hec tex
 tus. **Glosa** autem desuper ait. Non est incredibile ab hominibus quod ab an
 gelis uel a quibusdam demonibus quod mulieribus sit improbi eius
 modi homines sunt procreati. qui post diluuium corpora non solum
 uirorum sed etiam mulierum incredibili magnitudine exierunt. hec
 glosa **Sigismundus** **Dirabilis** forethe c glosa si hoc esset
 verum quod angelus uel dyabolus posset procreare filios

Ulricus. Iosephus iudeoz nobilis princeps vir vtiq; multa
rū rez discretus. quē etiā Hieronim⁹ laudibus effert. hoc idē su
p illū passum scribens asserit illos ex concubitu spiritū immūdo
rum cū mulieribus patrato natos fuisse Lōradus Adducā
etiam p pūq;ores hystoriae: Hāfridus anthūiodorus scribit p
ut eundē Vincentius in speculo naturali libro tercio recitat di
cens. quō qdaz decanus sacerdotū cū sorore ducis burgūdiere
gi cecille Rogerio despōsata aliquādiu regnū inhabitasset. ibi
certissime cōperit. q; narrabat qdam iuuenis strenu⁹ z natādi
arte peritus circa crepusculū noctis lucēre luna in mari balneās
mulierē post se natantē p crines apprehēdit. tanq; vnū ex socijs
qui cū vellet mergere. eāq; alloquēs nullū verbū extorquere po
tuit. optamq; pallio in domū eam duxit. z tandē in vxorem so
lemniter accepit. Increpatus aliqñ a socio quodā q; fantasma
accepisset. ex pauefcens eripuit gladiū minar⁹ est in aspectu eius
dem mulieris filiū quē ex ea suscepit volēs interficere nisi illa lo
queret z diceret vn̄ esset. Que inq;. ve tibi misero vtilem perdis
vxorem dū me cogis effari Tecū essem. z tibi bñ foret si inuictū
mibi silentiū pmisisses. nūc autē deinceps me nō videbis: et mor
euanuit. Puer autē creuit z marinū balneū frequētare cepit. tan
dem vna dierū fantastica illa mulier corā multis eundē pueruz
in eisdē fluctibus occurrentē rapuit. quē si verus hō fuisset mare
ad littus expellerere debuisset Sigismūdu fuit igit ne tal⁹
puer verus vel fantasticus Lōradus Ex hystoria dephendit
q; talis puer comedit bibit z ambulabat. z multis ānis educat⁹
fuit Ulricus. Pro quo iste puer z Berlin⁹ habitū fuerint ppe
finē enudabimus. nūc interim ad alias huiuscerei hystorias p
gamus Sigismūdu Perge igit Lōradus. Delimandus
q;to libro (quē Vincēcius recitat) piter narrat. cui⁹ verba sūt hec
In coloniensi dyocesi famosum z imane pala ciū in litore rheni
fluminis supēminet qđ iuuamē nūcupat. vbi plumbus olim cōn
gregatis principibus iprouise aduenit nauicula. quā collo allis
gata cignus traherat argentea cathena Exinde miles nouus z
incognit⁹ oib⁹ epaliit. z cign⁹ nauē reduxit Miles postea vxorē

duxit et liberos precreauit. Tandem in eodem palacio residens et dignus uidentem aduentantem cum eadem nauicula et cathena statim in naves se recepit et de cetero non apparuit. progenies autem usque hodie preueuerat. hec Helimadus Sigismundus. quibus huiusmodi historia rerum auctores graues sunt. grauetur non minus est credere talia facta fuisse. et si facta quomodo talia intelligenda sint. Et tamen quod dictis te in fine huiusmodi dubia pro tua capacitate resoluturum. id ad alia trahere

Capitulum Octauum Sigismundus. utrum strige et malefice possint futura predicere et secreta principum consilia reuolare. Coradus Audiuimus quod merlinus multa futura predicere que etiam facta sunt. ut ex hystorijs deprehendimus. Item nonne dyabolus in spiritu Samuelis ad pueros phitonice predicere saul et omnem eius familiam in bello casurum. quod ita factum est. ut patet Regum primo. Cecidit enim saul et ionathas filius eius et familia sua in bello et mortui sunt. Sigismundus. nonne futurorum cognitor solus est deus. secretorumque inspector qui est prima causa et primus motor omnium. Ulricus Est namque. sicut nihilominus tamen dyabolus futura predicere potest. uidemus enim quod medici et astrologi et alij sapientes homines sepe futura pronosticant. Sigismundus. quibus futura predicunt. non tamen est necesse ut ita eueniant. Ulricus. Recte arguis colendissime princeps. quia omnia sunt in preterito dei cuius nemo est consiliarius nisi ipse sibi ipsi. Sigismundus. Uelle tamen libere scire quomodo dyabolus futura predicere potest. Ulricus. Audi uerba Augustini. in decreto posita in. c. sciendum. xxxvi. q. iij. ubi ait. Sciendum habere esse naturam demonum ut aerei corporis sensus terrenorum corporum sensum facile precedant celeritate. et propter aerei corporis superiorem mobilitatem non solum cursus quorumlibet hominum uel ferarum. uerum etiam uolatus auium incopabiliter vincunt. quibus duabus rebus quantum ad aereum corpus attinet predicti. hoc est acrimonia sensus et celeritate motus multa ante cogitate pronunciant. quae homines per sensus terreni tarditate mirantur. Accidit et demonibus pro tam longum tempus quo eorum uita perpenditur rebus longe maior experientia quam per hominibus propter uite breuitatem accidere. Et per has efficacias (quas natura coram

poris aerei fortita est) nō solū futura predicūt. verū etiam multa
faciūt. q̄ qm̄ hoies dicere aut facere nō p̄nt. eos dignos q̄ eis ser
uiant 7 dignos honores deferant arbitrant. instigant maxime
vicio curiositatis. p̄pter amores felicitatis false atq; terrene. iūc
qz de diuinitate demonū questio est primo sciendū est. q̄ ipi ple
rūq; ea p̄nunciāt que ipsi facturi sunt. Accipiūt em̄ sepe p̄tatem
morbos immittere. 7 ipm̄ aerē viciando morbidū reddere. 7 p̄
uersis 7 amatoribus terrenorū malefacta suadere. de quorū mo
ribus certi sunt q̄ eis tāta suadentib⁹ p̄sensuri sūt. suadentibus
miris 7 inuisibilib⁹ modis p̄ illā subtilitatem corpa hoim̄ nō sen
tientiū penetrādo. 7 se cogitatōibus eorū p̄ q̄dam ymaginaria
uisa miscēdo siue vigilantū siue dormitiū Aliqñ at̄ ipi faciūt
illa q̄ se naturalib⁹ signis futura p̄nosciūt. 7 q̄ in hoim̄ mētes ve
nire nō p̄nt ante predicūt: neq; em̄ qz p̄uidet medic⁹ quod p̄uis
dure nescit hui⁹ artis ignarus. iō diuin⁹ habēdus est. Quid at̄
mirū. si quē ad modū illa corpa hūam p̄urbata vel mortificata
tēprie seu bonas seu malas futuras p̄uidet valitūdines. sic des
mones in aeris infectōe sibi notas. nob̄ aut̄ incognitas futuras
p̄udent tēpestates. Aliqñ etiā hoim̄ dispōes nō solū voce pla
tas. verū etiā cogitatōe cū signis q̄dam ex animo exprimunt̄ in
corpe. q̄re etiā multa futura predicunt alijs videlicet mira q̄ ista
d. spoliata ignorarūt. hec Augustinus Sigismundus. Est ne
igit̄ ipsis credendum Ulricus. Proxius nō Sigimund⁹
Quare Ulric⁹. Qm̄ ipi etiā demones qñz fallunt. 7 sic etiā fal
lunt 7 decipiunt hoies Sigismund⁹. Da exemplum Ulric⁹
Legit̄ in legēda sanctorū symonis 7 iude. q̄ cū wardach prin
ceps regis babiloniorū aduersus regē indoꝝ bello certare vellz
magos 7 ariolos p̄suluit. vt sup̄ euentū belli r̄nsa a dijs reciperēt
et demones r̄nderunt grāde bellum futurū fore. 7 ex vtraq; p̄te
interfici p̄eliātes. qđ audiēs dix̄ doluit valde. Aplis at̄ symōi
et iude r̄dentib⁹ ait. me timor inuasit vos at̄ ridet̄. Dicunt apli
cesset timor nobiscum par intrauit puincia istaz. cras em̄ hora
tercia veniēt quos premisiisti cum legat̄ indoꝝ: q̄ pace v̄a gra
tāter accepta pactuz firmissimuz tecuz faciet̄ Sili. mō arioli r̄se

runt diceutes duci. Noli dñe hoibus ill' credere mēdacibus ad
uenis ⁊ ignoris. qui ideo aliqua loquunt ne exploratores teneā
tur. Isti dij q̄ nunq̄ fallunt dederūt tibi responsū vt cautus ⁊
solllicitus sis. Quid multa. crastino die venerūt nūcij q̄ missi fue
rant ⁊ nūciauerūt ita esse sicut apostoli dixerūt. Ecce q̄ demo
nes falsi exiterūt. ⁊ mēdacia predixerūt. ⁊ p̄culdubio ipsi demo
nes si potuissent ⁊ sciuisent libēter vera respōsa dedissent. cū il
lud mendaciū eisdē demonibus in preiudiciū tetēdit. S3 quia
futura ignorabāt. id seip̄os sefellerūt. Sicut itaq̄ habes q̄ etiam
ipsi demones met fallunt. S3 istud notandū est q̄ cū ipsi demo
nes dubitāt de euentu eoz que p̄dicūt. qd̄ igitur faciūt cū dubi
tant. Aut Aug⁹ in dicto caplo sciendum S3 ne inquit apd̄ cul
tores suos p̄odus autoritatis omittant id agūt vt interp̄tibus
suis signoꝝ suoꝝ pietatoribus culpa tribuat qm̄ ipsi decepti fu
erint vel mēiti. hec Aug⁹ Sigisimūdu: Pone exemplum:

Ulricus. Legit̄ de quodā principe q̄ aduersus romanos pu
gnare volens deos suos. i. demones ⁊ ariolos sup̄ victoria cōsu
luit. q̄ euentū belli ignorantes. vt tñ aliqd̄ responderent ne futu
ra ignorare arbitrent̄ dixerūt. Rhomanos te vincere certū ha
be. Potest aut̄ ille accūs te varijs mōis cōstrui. ita q̄ si ipse dur
romanos vicisset consonū rñsioni fuisset. Si vero a rhomanis
victus fuisset. rñsioni demonū imputari nō potuisset. Un̄ igitur
ambigua obscuritate rñsa dari solent Item sepe p̄ sua eoz vo
lūtate fallūt ⁊ mēdacia dicunt. qm̄ pleni sunt inuidia. ⁊ gaudēt
dū hoies in errorem mittūt ⁊ decipiūt. Un̄ piculosum est eis de
credere. qm̄ nescit hō qm̄ ip̄e fallitur. Sic igit̄ clemētissime prin
ceps habes quō ipsi secreta scire ⁊ futura p̄dicere p̄nt. et q̄ fides
eoz dictis adhibenda nō est. qz in eis nō est veritas

Capitulū Nonū. Sigisimūdu Satis tā dubioꝝ nro
rū occasiōe vos hincande allegātes audiu
m⁹. nūc nri. p̄positi mēs sine determinatōis appetit. qd̄ igit̄ senti
as placet vt detegas Ulri. Que igit̄ dubia resolui cupis Si
gis. Utrū demones p̄nt. puocare grādines ⁊ fulmīa ⁊ tonitrua.

Ulricus. Dico q̄ nō possunt. nisi quādo ⁊ q̄bus ac mōntum
a deo ex causa maiestātē suā mouente eisdem ꝑceditur Sigis
mundus. Super quo fundas hanc ꝑclusionē Ulricus. Su
per prius deductis. Insup̄ Johānes damascenus libro sc̄do ait
Non habent demones virtutes aduersus aliquē nisi a deo dis
pensante ꝑcedatur. sicut in Job patuit. ⁊ etiā in porcis quos di
uina ꝑmissione submerserunt in mari. vt pt̄z in euangelio Etiaꝫ
habent potestatem transformādi seu transfigurādi se in quācūqꝫ
volunt figurā s̄m̄ h̄m̄aginē. i. s̄m̄ fantasiam. Item Gregorius
in dyalogo libro tercio ait. Absqꝫ omnipotentis dei concessio

L i

ne nullam habet potestatem extra hominē malignus spiritus. q̄
etiā in porcos trāire non potuit nisi p̄missus **Sigilmundus**
Quid est hoc dicere. in porcos trāire nō potuit **Ulricus**. In
euangelio legit. q̄ cuz xps demoniacū curasset. 7 legionē demo
nū ab eo eiecisset. p̄tulerunt demones licētiā a domino vt porcos
ingredi possent. quā habita porcos intrauerunt. qui impetu fac
to in mari se precipitauerūt 7c. Ecce q̄ demones nō audebant
porcos intrare 7 eos molestare nisi prius a deo obtrēta licētia

Sigilmundus. Lognosco itaq; vt cū eisdē a deo p̄missum fue
rit. q̄ extunc nocere possunt **Ulricus**. Recte cognoscis. vnde
ait **Hyeronim⁹** super psalmū. xxxiij Itaq; de q̄buidā in psalmo
dicit. Fiat angelus domini persequens eos. id est dyabolus seu
spiritus malignus. quia dominus creauit illum 7 ipsuz habz in
sua potestate Ecce ex hoc habes q̄ sepe deus p̄cedit dyabolo vt
periretur homines. Item beatus **Augustinus** de diuinatione
demonū ait. Accipiūt autē sepe potestatem 7 morbos immittē
re 7 aerem viciando morbidū reddere. 7 peruersis malefacta sua
dere. q̄ beatus **Aug⁹** in libro de trinitate tercio dicit. Ex ineffa
bili autē dei potentatu sit q̄ possent mali angeli si p̄mitterent. iō
vero nō possunt. q̄a non p̄mittunt **Sigilmundus**. Cum autē
demonibus talia facere a deo p̄mittatur. possunt ne tūc pro eo
rum libito nocere q̄ntum volūt **Ulricus**. Non nisi tantū q̄n
tū eis facere p̄mittitur. Et ideo **Augustin⁹** in eodē loco in tercio
libro de trinitate ait. iō non p̄nt q̄ non p̄mittunt. Subiungit
etiā dicens. Neq; em̄ alia occurrit ratio cur magi nō potuerunt
facere cinēpbes qui ranas serpentēsq; fecerūt. nisi q̄a maior a de
rat. phibentis dei dñatio per spiritū sanctū. quod etiā magi con
fessi sunt dicentes Dignus dei est hic 7c. put **Exodi**. vij. capita
lo dicitur. vnde **Johannes chrisostomus** super **Mattheū** libro
primo ait. Homines autē nō quantū vult temptat dyabol⁹. q̄m
q̄ntū ad se nūq; cessaret a tēptatione. Neq; em̄ habet aliū acruz
non em̄ manducat neq; dormit. nec alit⁹ operat nisi q̄ temptet
fallat 7 subuertat. hic abus illi⁹ est. Ecce ergo q̄ **Johānes chri
stom⁹** dicit Non q̄ntuz vult tēptat 7c. Et in secūdo libro sentē

tiarū dist. vij. Petrus lombardus ait Demonū autē scia ac virtute
exercēt etiam artes magice. q̄bus tamen tā potestas q̄ scien
tia a deo data est. vel ad fallendū fallaces sicut egyptios et etiam
in ipos magos data est: vt eorundē spiritūū operatione videren
tur admirandi a q̄bus erant damnandi. vel ad mouendūz fide
les ne tale quid facere pro magno desiderēt. vel ad exercendūz
seu probandū iustoz patientiā. Nec putandūz est demonibus
hanc rez. visibiliū materiāz ad nutū seruire. sed deo poti⁹ a quo
hec potestas datur **Sigismūduz.** Nunq̄ possibile foret de
ducere cuperem libēter scire q̄n deus gloriozus demonibus cō
cedat et permittat nocere terre et hoibus. ac subuertere aerem in
aquas et **Ulricus Strabus** est hec questio. quis em̄ nouit sen
sum domioi et q̄s consiliarius eius fuit. vnde exclamat apostol⁹
Paulus ad romanos. xi. O altitudo diuinarū sapientie et sciē
dei. q̄ incōprehensibilia sunt iudicia dei et inuestigabiles vie eius
quis em̄ cognouit sensum domini aut quis consiliarius eius fu
it. aut quis prior dedit illi et retribuetur ei **Sigismūduz.** Et
si archana dei inuestigare nō liceat loq̄mur t̄n quantum nobis
ab alto de gratia dei ceditur **Ulricus.** Dico itaqz q̄ sepena
mero aeris pturbatōem tēpestates tonitrua et alia absqz muni
sterio demonum posse fieri ex dispōe naturali planetarūqz mo
tu diuina bonitate astra cursus suos agere permitte. et de illis
causis satis tractant philosophi. prout **Aristoteles** in libris me
theozorum scribit **Sigismūduz.** De hoc non est dubiū quin
naturalī motu talia fieri possint. s; questio est q̄n ccedatur dyā
bolo hec faciendi potestas **Ulricus.** Misericor. dissimulatus
minus deus om̄ipotens qui sua pijsima prouidentia ac sapien
tia ad vtilitatem hominū atqz salutem singula regit et disponit
cuncta sua viter quādoqz talia fieri p̄mittit in penā propter cor
rectionem peccatoz. quādoqz in temptationē propter augmenta
tionē meritoz. q̄n; vero in prodigium future gratiarū actionis
Sigismūduz. Ex quo deus quādoqz talia fieri p̄mittit prop
ter correctionē peccatoz. Et hoc iam mihi occurrit questio quo
modo vel qualiter deus corrigat vel puniat peccata hominum

Ulricus. Quādoq; scienter qñz Ignoranter Sigismūdas
Quō scienter Ulricus. Ut cū homines puniūt manifeste. scienter
aspiciunt ppter delicta se punitos fuisse. Sic cognouerūt ho
mines in zodome ⁊ gomorre subuersione se ob peccata eoz ⁊ pu
nitos fuisse. sic etiā cunctis videntib⁹ abyron ⁊ datan terra ab
sorbuīt Sigismūdas. Sed quō ignorāter Ulricus. Hic pū
ctus respicit p̄sentem materiā: ignoranter itaq; qñz deus punit.
peccatū per angelū. quādoq; p boiem. qñz per dyabolū Si
gismūdas. Prebe exemplū vbi p angelū correxit Ulricus. Di
citur em̄ Iſaye. xxxviij. Cum sennacherib venisset ad obsidēdū
iberusalem. egressus est angelus dñi ⁊ percussit in castris eius cētū
⁊ octoginta quinq; milia viroz. Ecce itaq; q; deus p ange
lū suūm punitū supbiam assyrioz tot milia eozūdem occidēdo
Sic etiā duriciam pharaonis ⁊ egyptioz punitū. per angelū
omniā pūmogenia egypti interficiendo Sigismūdas Quō
autem punit per boies Ulricus. Exempla plura habes in. c.
remittunt. xxij. q. v. in ps. hinc norandum. Itaq; ppl's hebr: eo
rū p Habuchodonozor: Item p Antiochū. Item p Tyrū ⁊
Vespasianū punitus est ⁊c. Dicit em̄ ibi textus. Assur. i. senna
cherib erat virga furoris domini. qz per eū innumeras gētes di
uina iusticia flagellare disposuit. Sic Attila rex hunoz flagel
lū dei sese nominauit. Item subiūgit textus. Ipse vero assur nō
cognouit qz in supbiam elat⁹ victoriā quā assecutus fuera t non
d. uine potēte s; suis viribus attribuit. Un̄ cōtra eius supbiā lo
quit dñs. Nūquid gloriabitur terra ptra eū qui secat. aut exalta
bit securis contra eū qui cedit in ea. Hec textus in dicto canone
renūciatur Sigismundus. Hunc ad terciā speciem. s. quō
deus per dyabolum punit Ulricus. Et hec ad materiā fa
cit. Audiuimus em̄ sup̄s in psalmo pphetam dicentē. Fiat an
gelus dñi. i. dyabolus persequens eos ⁊c. cum alijs enumerat⁹
auctoritatibus. Et ita affligit qñz peccator in corpe. quādoq; in
rebus: In corpe videmus torqueri enarguminos demonicos
et obfessos. Sic etiā videmus propter peccata multas infirmi
tates homines p̄trahere Et ideo dicit textus in. c. cum infirmi

tas de pe. et re. ubi ait **L**ū infirmitas corporal' nonnunq̄ et pec-
cato proueniat dicite domino ad languidū quē sanauerat **U**a
de et noli amplius peccare ne deterius aliqd cōtingat. Presenti
decreto sta tuimus et precipimus medicas corpoꝝ. vt cū eos ad
infirmitos animarū aduocent. vt postq̄ fuerit homini de spiri-
tualī remedio prouisum ad corporal' medicine remediū salubrī
us pcedant. cū cessante causa cesset et effectus et. hec textus **E**x
emplū habes de nabuchodonozor rege babilonio. qui ppter
peccatū superbie sue tātis calamitatibus mētis et corporis affec-
tus fuit vt instar q̄drupedis incederet bouem se fore arbitratu
gramina comedisse dicitur. Unde succedit textus in c. **S**i p sorti-
arias: xxxij. q. i. ubi ait text' **S**i p sortiaras atq̄ maleficas ar-
tes occulto. sed nūq̄ iniusto dei iudicio pmutente et dyabolo p-
parante concubitus nō seq̄tur et. **E**cce canonē determinare q̄
occulto dei iudicio procurate dyabolo hō maleficiari p̄t. **E**t sic
habes q̄ deus in ferendis penis vntur dyabolo pro ministro

Sigismūdu. Quō igit malefice mulieres asserunt et credūt
se ipsas talia facere. videlicet turbare aerem. pcurare tēpestates.
morbos inferre hoibus **U**lricus Ipse dūtatat pro earūdem
stulticia se talia facere credūt. et tamē sua credulitate decipiuntur

Sigismūdu. Quō nam **U**lricus Nā cum dyabolus ex
motu elemento et planetarū cognoscat mutatōem aeris et tēpe-
statem fieri debere. q̄s tū ipse dyabolus vt supra diximus facili-
et citius q̄ hō p̄scire poterit **U**el cui diuina p̄missione aliqua
plaga et peccato et correctio sup terrā aliquā iusto dei iudicio ca-
dere debet. cuius q̄dem plage et correctionis ipse executor a diui-
na p̄uidencia deputatur. ita vt hōi plagam p̄noscat futurā **E**t
ertunc omouet mentes hōi maleficarum mulierū aliq̄n eisdēz
psuadendo. aliq̄n ob inuidiam quā tales scelerate mulieres ad-
uersus proximum gerūt in vindictam mouendo easdem sollicitat.
quasi ipsas mulieres doceat. huiusmōi tempestates et aeris
turbationes prouocare. **S**igismundus Quid faciendū igit
easdem docet. aut quō ipsas instruit vt ipse mulieres huiusmodi

incommoditates seu damna prouocet. et suo maleficio perficiant
Ulricus. Consultit et docet eas aliquid stultum et fatuum facere
et quod ad hominum factum nihil pertinet. **Sigismundus.** Si stulto
tamen quid igitur eas doceat. vnde nanque puenit quod postquam mulieres huius
modi documenta sequuntur pro earum voluntate tales tempe-
states succedunt et eueniunt. **Ulricus.** Ecce cum dyabolus prouocet
deat vel ex cursu nature et elemento. vel ex permissione diuina su-
per aliquam terram plagam insigere debere. sibi quoque potestate facere
diuina processum esse. et sic hominum euentum alio futurum fore nihilominus
tamen ut mulieres hominum scelere credant se ex doctrina dyabo-
li talia efficere. dyabolus instruit easdem ut quandoque accipiant lapi-
des silicis et versus occidentem post tergum proiciant. aliquando ut
arenam aque torrentis in aerem proiciant. aliqui quoque in aliqua olla pilos
porcorum bulliant. aliquando quoque trabes vel ligna in ripas traserunt
saliter collocent. et sic de alijs fatuitatibus. et tamen talibus faciendis
communiter dyabolus prefigit eis diem et horam. vnde fatue hominum mu-
lieres dyaboli doctrine credentes talia et his similia faciunt. Ita-
que postquam ipse talia fecerunt. at succedentibus tempestantibus gra-
dibus et alijs incommoditatibus quas dyabolus alio in tali tem-
pore nouit (ut premissum est) profuturas. extunc credunt ille sce-
lerate fatue mulieres euentus hominum ex facto earum processisse. cum
tamen talia earum facta non possint unquam guttam aque prouocare.
Verum ex post ipse hominum mulieres gratificant dyabolo adorantes
eum et immolantes ei. ac holocausta vel quod aliud eidem
offerentes. Nam quod tam hebes mentis est qui credere possit quod
ex huiusmodi fatuitate et mulierum stulta operatione vna tam immane
spera aeris et alia elementa deberent commoueri intantum ut gra-
dines tonitrua et fulmina prouocarent. **Sigismundus.** Sed quod
ad hoc dicis. videmus nanque unam totam terram sepe periclitari
in qua non omnes homines deliquerunt. **Ulricus.** Sepe ius-
tus perit cum impio. Sic etiam quod punitur pro alio. Nam Bene-
fis. ut legitur. quod dum sodomia et gomorra propter peccatum sub-
mersa fuerunt. certe pariter alie ciuitates cum eis perierunt prop-
ter vicinitatem. ut Segor et Jegor. et tamen hee ciuitates non peccauit

runt. Sic in secūdo libro regum videmus. dū Dauid corāz do
mino populū numerando peccasset: q̄ propter peccatū dauid
(et sic vnius hominis) multitudo hominū. 7 p̄ sequens multa
milia hoim perierunt 7 mortui sunt. Cum aut legamus deū taz
innumerā multitudinē hominū percussisse propter peccatū dū
taxat vnius hominis. scz propter numerationē filioz israel. quo
modo igitur puniet deus populū propter grauiora peccata. vti
puta propter hereses 7 blaphemias. Cum autē tales mulieres
vt ait textus in. c. episcoat. xxvi. q. v. deum abnegent 7 se sathane
tradant dyabolū adorantes 7 sacrificia ip̄i offerentes. quis du
bitat quin vna tota villa in qua tales scelerate mulieres degunt
et tolerant infelicioz esse 7 hmōi ruinam et diuine maiestatis vlti
tione timere habeat **Sig. smūdus:** Videmus itaq; determi
nationē duarū causaz q̄bus dyabolus nouit futuras tempesta
tes. videlicet causam mot⁹ astroz 7 dispositionis natural⁹ elemē
toz 7 alteram causaz diuine vltionis seu correctionis peccatoz.
Quid igit erit. cū huiusmodi nocumenta probis 7 iustis homi
nibus etiā euenerint **Ulcus:** Posuimus supius etiam alias
vias diuine permissionis. videlicet q̄ quandoq; in temptatio
nē iustorum ob augmentandū meritū permittit deus **Sig. s
mūdus Ostendas hoc Ulricus.** Hōne Job iustus 7 laudas
deū erat. 7 tñ tēptauit eū dominus in bonis agris armētis gre
gibus 7 filijs. 7 expost in corpore dando tēptandi potestātē dya
bolo. qui etiā cum grauisimo vlcere pcussit. Et quia in his om
nibus reppus est iob patiens 7 humilis. vnde apud deū meru
it. Hōne etiā beat⁹ Anthonius heremita vir sanctus 7 religio
sus 7 deo amabilis a dyabolo sepe tēptatus 7 grauius pcussus
fuit adeo q̄ quasi defecisset. at vt sic meritū ei⁹ ampliatū fuit **Le
gitur em̄ in legenda eiusdē. q̄ beato Anthonio in quodā tumu
lo latratē multitudo q̄dā demonū eū variis cede lacerauit adeo
q̄ minister eius de villa veniēs ip̄m semiuuū inuenit. ac pp̄ his
humeris suis ad villam in quadā hospicium ipsum portauit
quo audito omnes vicini illic conuenerūt. 7 cum post planctu
magnū funeris iā mēdia nocte dormirēt Anthoni⁹ subito reui**

miscens. vocato ministro fecit se in silentio ad tumultu reportari
libiq; p̄ioꝝ vulnerum dolore prostratus cū ex animi virtute cō
fictū demonum puocasset. ⁊ statim illis in varias bestiarū foꝝ
mas mutatis ab eoz; dentibus cornibus ⁊ unguib; lacerat; fu
isset. subito radi; q̄dā lucis demones in tenebras fugauit. Sta
tūq; sanatus xp̄m p̄ntem intelligens dixit. Ubi eras bone iesu
ubi eras. q̄re a principio nō affuisti vt curares vulnera mea. Et
vox ad eum facta. Anthoni inq̄t bicerā: sed expectabam videre
certamen tuū. nūc autē q̄a viriliter dimicasti in toto orbe te faciā
nominari. Hec Tuncētius in hystoriali speculo libro. ciiij. reci
tat Athanasii notasse. Un̄ dicit Jacobi. i. Beatus vir q̄ suffert
tēptationem. quia cum probatus fuerit accipiet coronam vite

Sigismundus. Hunc satis habeo q̄ ex facto taliū mulieruz;
neq; tēpestates neq; grādines seu alia mala fieri posse. Sed dū
taꝛat vel ex motu naturali vel ex p̄missione diuine bonitat;. que
vel in penam vel in meritū ex sua ineffabili pietate talia euenire
dyaboloꝝ ministerio permittit. Idcirco placet iter nostrum ad
alias questionē dirigere

Sigismundus. Utrū strige ⁊ malefici possunt ministerio
demonū seipos ac alios hoies in alias formas specierū seu aiali
um transmutare. **Ulricus.** Ex causis supradictis p̄nt attamē
apparenter ⁊ cū prestigijs facere. **Sigismundus.** Quid nā est
prestigiū. **Ulricus:** Ars trāsformādi formas iuxta appare
tiam prestigiū dicit. quali p̄stringens oculos. Sicut ait **Isidoꝝ**
rus ethimol. viij. Ita q̄ ipi demones p̄stringendo oculos faciūt
appentiam q̄ homo iudicat rem alterius forme q̄ est. ita q̄ quis
vidēs hoiem credit eū esse azinū aut lupū. ⁊ tñ quisq; retinet for
mā suam. q̄uis oculi n̄ri decipiāt. ⁊ ad aliā spēm erroneo iudicio
deducant. **Sicymō** mag; p̄strinxit oculos neronis ⁊ carnific; q̄
decollando arietē credidit se symonē decollasse. in oculis suis
ministerio demonis p̄strictis deceptus. Itē habet de sc̄to **Ba**
chario egyptio heremita put Tuncētius narrat in speculo hysto
riali libro. cvij. q̄ cū q̄dam egyptius vesano amore vxoris alte
ri; langueret. nec ad effectū concupiscentie sue puenire potuisset

eo q̄ illa f̄ginitatis sue conlugē nimis amaret. ⁊ maleficiū precat
tus est vt aut ab ea se amari faceret. aut a marito pp̄rio repudia
ri. qui multis allectus muneribus solito sue artis ingenio fecit il
lam equā videri. Itaq; vir eius turbatus q̄ equā sub lectulo ia
centē videret ingemiscens flebat. eo q̄ illā alloquens nullū respō
sum audire poterat. Adductis ergo psbiteris qd̄ illa pateretur
ostendit. ⁊ nec sic qdem calamitatis causam agnouit Alligatam
igitur eā in morem iumenti ad desertū duxit. Cū iam celle sanc
ti **D**acharij a propin̄qret monachi arguebant cū cur cū equa
ad monasterium veniret. vxor inquit mea hec fuit. sed in equam
conuersa iā tertia dies est ex quo cibum non sumpsit. Quod cuz
sancto **D**achario (cui iā deus hoc ip̄m notū fecerat) reuulissent
Nos inquit equi estis ⁊ equorū oculos habetis. Illa nāq; mu
lier est. nec in illam figurā transfigurata videtur nisi in eoz̄ ocu
lis qui prestigij vanitate fallunt. **D**ox em̄ aquā bñdictā infun
dens orōne cōpleta subito eam omnibus videri feminā fecit. eāq;
reficia iussit ⁊ cum viro suo reuerti dicens: flūq; a cōmunioe san
ctoꝝ misterioꝝ neq; ab ecclesie orōne discedat. **H**ec em̄ idcirco
pp̄essa est quia p̄ qnq; septimanas misteria diuina nō attigerat
Ecce igit q̄ non omnū oculi perstricti erant. q̄a oculi beati ma
charij non erant perstricti **S**igismūsus. Profecto hec hysto
ria multū facit ad propositū **U**lricus. **L**erte quadā vice ea de
re cū colendissimo domino **O**ttone et comitib⁹ de sonnenberch
episcopo **C**onstantiensi. q̄ etiam multarū rerū cognitionē habet
ac litteris pro magno desiderio intendit me disputasse memini:
hic eandē hystoriam in mediū attulit. que me in materia presti
gij pp̄ter eiusdē etiam dñi episcopi autoritatē ⁊ frequens studiū
sui. cuius etiam ego humilis famulus existo. ⁊ sub clementie ei⁹
etiam alis me foueo plurimū mouit **S**igismūsus. **L**uperez
audire aliquos modos q̄bus apud oculos hominū vna res ap
parere p̄ alia possit **U**lricus. **S**aluo iudicio melius sentien
tium duos vel tres adducā modos fm̄ q̄ ego meo ignaro inge
nio colligere potui. ⁊ iuxta mentē beati **T**home sup̄ secūdo sentē
tiaꝝ di. viij. ac alioꝝ doctoꝝ videt̄ mihi dici posse q̄ vno modo

dyabolus possit ludificare sensus nostros ab interiori mouendo
fantasmata ⁊ similitudines rerū exteriorū in virtute h̄maginationa
faciendo eas ad organa sensuū exteriorū defluere: sicut qñz p̄tin
git in somnijs. Nam ex motu fantasmatū in somnijs cū defluxu
eorū ad organa sensuū exteriorū. sicut ad oculū vel tympanus in
quo fundat̄ auditus. ⁊ sicut visus in oculo apparet nobis q̄ mul
ta videamus atq; audiamus. Ita nobis vigilantib⁹ aliqui appa
ret q̄ multa videamus: sicut patet in freneticis ⁊ acute febricitā
tibus ⁊c. Secūdo mō ex vehemēti p̄uersione intentōnis ad fan
tasmata. q̄ facit vt similitudo rei res ip̄a videat̄. Sicut vult Au
gustinus dicens. q̄ q̄dam tanta p̄uersione recogitabat cuiusdā
mulieris h̄magine. q̄ ei carnaliter p̄misceri vigilans videbatur
Cū igit̄ demon non ignorat hos modos. dico q̄ demon possit
ita organa sensuū disponere q̄ vna res apparebit p̄ alia. Sicut
ex abūdantia humoris colerici videt̄ gustui q̄ om̄ia sint amara.
cū tamen aliquando sint dulcia. ⁊ ex descēsu humoris sanguinei
vel vaporis ignei ad oculos videt̄ nobis que exteriorius apparent
q̄ sint rubea. Secūdo dico q̄ dyabolus p̄t ita disponere medi
um q̄ vna res videbit̄ alia. Et fm̄ sanctū Bonauenturaz aliqui
ex dispositione candele p̄ artem p̄fecte palce videntur serpentes.
esse. ⁊ h̄mōi experimenta etiā multa sunt a ioculatoribus. Luz
autēz dyabolus magister sit ioculatorū nemini dubium q̄n̄ dya
bolus subtilius hecoperari possit. Item aliquādo non res s̄ s̄
similitudo rei ⁊ figura videt̄. Itaq; fm̄ glosam beati Augustini
br̄tūs. Petrus vidit quoddā vas muti de celo in terram. in quo
erant om̄ia q̄ drupedia serpentina terre ⁊ volatilia celi. vt d̄: Ac
ruū. x. que nāq; non corpa erant s̄ h̄magine: Eadem visione
sanctus Benedictus totū mundū vidit. Nā in legenda sua dicit̄
q̄ totus mūdus velut sub vno sol̄ radio collectus añ oculos eius
adductus est. ecce q̄ erant rerum h̄magine

Capitulū Octauū. Sigismūdus. Ex p̄missis ita
q̄ moueor ad alias q̄stiones. videlicet An
super lupum vel baculū vinctū ad conuiuia veniant. ⁊ mutuo co
medant ⁊ bibant ac se inuicem cognoscant.

Sigismūduſ Bauderem etiam opinionē tuā deſup libenter
audire reuerende doctor Ulric⁹. Ex predictis cognouiſti quō
quandoq; in ſomno quādoq; in uigilijs fit repñtatio h̄y magina
tionū tam fortū. q; homo credit ſe eſſentialiter hoc uel hoc uide
re uel facere. Audiſti etiam q; dyabolus quāz p̄ſtringit oculos et
alios ſenſus hoim. ita ut homines autument ſe hoc uel hoc face
re. Et tēn ut me ſatius intelligere poſſis introducā h̄yſtoriā ex le
genda ſancti Hermani. Dicitur em̄ ibidem. q; cuz predictus ſan
ctus nocte quadam in aliqua domo hoſpitaretur. factum eſt ut
poſtq; cenauerunt q; menſa iterū pararet. Admirās ſcūs germa

nus quesuit ab hospitijs cui denuo mensa pararet. q̄ cum diceret q̄ bonis illis viris et mulierib⁹ qui nocte incedunt mensas p̄ pararent. Hocce itaq; illa statuit sanctus German⁹ vigilare. Et ecce vidit multitudinē demonū ad mensam in formis viroz; et mulierū venientē. q̄ eis precipiens ne abirēt cinctos de domo excitauit. quesuitq; si p̄sonas illas agnoscerent. q̄ cum omnes vicini nos et vicinas dicerent eē. misit ad domos singulorū. et ecce in suis lectis sunt inuēti. et adiurati postea demones p̄ sanctū Germanū se esse spiritus malignos dixerūt qui sic homines illudebāt. Et ecce q̄ spūs se loco aliarū personarū ostendere p̄nt. ita q̄ p̄pe vt homines existimēt h̄mōi h̄y magines veras p̄sonas esse. Et sic ex illa hystoria habes q̄ eadem hora p̄t hō esse in vno loco. et nihilominus p̄ spiritū apparere in alio. Sicut illi homines hora noctis iuerunt in domibus in lectulis suis: et eadem hora eorū h̄y magines prestigio dyabolico apparuerūt in domo hospitis cenantes. Sicut etiā de symone mago dicitur in legenda sancti Petri. q̄ symon eadem hora in p̄clauis erat cū nerone. et foras loq̄batur p̄plo. id ē h̄y mago eius per dyabolū foras loq̄batur populo. Sic idē in bonis spiritibus et angelis p̄tingere solitū fuisse legimus: Nam beato Ambrosio videbat q̄ faceret officiū in exequijs sancti Martini in ciuitate Thuronesi. Dixit em̄. ego sueneri exequiū p̄bui sed vltimā orationē vobis excitantib⁹ explere nō potui. Et reuera ita inuentū fuit sicut ip̄e retulit. et tñ Ambrosius eo tūc in ciuitate Mediolanensi fuit. que ad plures dietas distat a thurone. Tñ s̄m Egidii in quodā quodlibeto dicit q̄ bonus angel⁹ in forma beati Ambrosij fuerat in ciuitate thuronesi. et corp⁹ beati Ambrosij fuerat in ciuitate mediolani. Sigismūd⁹ Ad quē finem p̄erat hec instructio. Ulricus Ad hoc vt p̄cludā q̄ homines sepe existimāt se videre alios hoies in certo loco p̄stitutos quorū tñ h̄y magines dūtatur vel in spiritu bono vel malo videtur. Sigismūdus. Sed q̄ ecōtra. an ne qñs p̄hitonice mulieres credāt se p̄fisci in aliū locū. cū tñ remaneāt in domo sua. Ulricus Supius iā audisti exēpla vñ sepius credit hō se esse in alio loco vbi non est. ergo bñ dicit textus in c. episcopi. xxxi. q. v.

Illud etiā nō est omittendū. q̄ quedam scelerate mulieres retro post sathanam p̄uerse demonū illusionibus seu fantasmatib⁹ se-
ducte credūt se ⁊ p̄itent cum dyana nocturnis horis dea paga-
norū vel cū herodiade ⁊ innumera multitudīe mulierū eq̄tare
sup̄ qualdā bestias ⁊ multa terraz spacia intēpēste noctis silētio
p̄transire. vel eius iussionib⁹ obedire velut domine. ⁊ certis noc-
tibus ad eius seruiciū euocari Sed vtiā hē sole in sua p̄fidia pe-
rijsent. ⁊ nō multos ad infidelitates interitū secuz pertraxissent
Nam ⁊ innumera multitudo hoīm hac falsa opinione decepta
vera esse credit. ⁊ credēdo a recta fide deuiat. hec textus Sigis-
mūdus. Nōne ceteri hoies p̄nt equitare ⁊ ambulare de loco ad
locū: tā de die q̄ de nocte. q̄d igit̄ ip̄is talibus mulierib⁹ obstat

Ulricus. Lerte non denego quin h̄mōi mulieres ⁊ eq̄tare ⁊
ambulare tam super asinū vel bouē q̄ sup̄ equū vel camelū. sicut
aliq̄ hoies ⁊ more alioz hoīm. Nos aut̄ in isto casu loquimur
fm̄ q̄ se extendit vltra p̄munem hoīm cursum. s. vt nō possint in
hora ad decē vel. xx. miliaria p̄fisci Sigismūdus Si igitur
sic vadūt de loco ad locū ⁊ ciuita sua visitant vt dictū est supra.
vñ igit̄ prouenit q̄ hoies in alijs ciuitatibus erātes quos antea
nūq̄ viderunt cognoscūt Ulricus. Ex p̄missis claret solutio.
qm̄ p̄ impressiones h̄maginationū seu rep̄ntationem h̄magi-
nū ministerio demonū factā hoc p̄cipunt. credentes se sensu cor-
poralis presentie cognouisse

Capitulū vndecimū Sigismūdus. saturati iā su-
mus de p̄missis disputationibus. Nunc de
vltiori questione interrogemus. videlicet vtz dyabolus in for-
ma hoīs possit huiusmodi mulieribus incubando cōmisceri. et
an ex h̄mōi coitu possint generari pueri. Ulricus. Quāuis in
superioribus plene tum auctoritates ⁊ rationes tuz etiā exempla
et h̄ystorie pro decaione huius questionis sint satis introduce
Ut tñ finem materie habeamus dico q̄ ex incubo ⁊ muliere nō
procreatur hō: Nec vñq̄ inuentus est hō qui ex spiritu et mulie-
re natus sit: preterq̄ saluator dominus noster iesus christus qui
summi dei patris misericordia dignatus est sine virili p̄mixtiōe

de spiritu sancto et gloriosissima virgine maria in mundum nasci
Abstinet igitur apud me quod homo sine homine de spiritu et maledicta mu-
liere debeat nasci. Nec obstat, quod in comedia Plauti poetae de
Amphitruone legitur, quod hercules ex ioue deo et alckmena muliere
amphitruonis natus sit, et sic mediusfidius dicat, quasi medius fi-
dus, quod fabula poetarum nequandissimaque fictio est. Sigismū-
dus. Quid igitur respondes ad allegatam glossam Beati, primo ubi dicitur
gygantes ex tali coitu natos esse Ulricus. Dico quod glossa opor-
tuitate loquitur et non concludit Sigismundus. Quomodo igitur saluas te-
xtum qui dicit quod et in denati sunt gygantes Ulricus. Dico quod tunc
tunc surrexerunt gygantes, id est homines potentes et magnanimi qui pro-
pter eorum potentiam et magnanimitatem dicti sunt gigantes Sigis-
mundus. Quid igitur sentis de merlino in britania nato Ulri-
cus. Sentio quod fuerit verus homo Sigismundus. Lanius filius
est ergo Ulricus Ulricusque hominis tam viri quam mulieris Sigismū-
dus. Quomodo igitur mater eius coram rege britanie confessam fuit se de
incubo conceptam esse Ulricus. De iudice erravit mulier a demo-
ne illusa credens se merlinum de semine incubi conceptam esse Sigis-
mundus. Unde igitur conceptus est talis merlinus Ulricus. Sic
arbitror, quod forte mater merlini pro chadolorum dedicauerat se dya-
bolo, unde dyabolus huiusmodi imaginatioem eius, ut premisimus, sedu-
cens, sensusque eius perstringens quasi eidem commisceretur, cuius etiam
am corpore prestigium tumidum fecit, quasi fetu grauidam incederet, ac
adueniente tempore ficti proles flatum diuina permissione propter eius
mulieris incredulitatem in corpore eiusdem mouerit, unde ipsa exis-
timans se grauidam et fecundam ac prolem parere debere. Itaque
ipse dyabolus diuina permissione ob incredulitatem mulieris in ven-
tre eiusdem dolorem immiserit, et huiusmodi flatum extinguendo aliquem
puerum alicui homini furatum supponendo a parentia fecit occulto suo
prestigio, quasi talis puer de tali muliere natus fuisset, quem et post
mater suscipiens credens de corpore suo exisse enutrit cum tamen
talis puer ab alijs hominibus prenatu fuerit, et per dyabolum subtrac-
tus Sigismundus. Sic audio quod dyabolus potest homini subtrahere
re puerum suum, et deferre ad alium locum et supponere alteri Ulri-

cus. Permittere deo potest: et presertim non baptisatos pueros sur-
riperere **Sigismundus**. Ostende hoc autoritate vel exemplo **Ul-**
ricus. Dyabolū sup puerum non baptisatū habere patrem certū
habeas ex decreto in. c. postea. et in. c. sacerdotes. de cōse. dist. nūj
vbi textus ait. Sacerdotes cū per exorcismi gratiā manū credē
tibus imponūt. et habitare malignos spūs eorū. mentes p̄tra-
dunt. quid aliud faciunt. nisi q̄ demonia eijcūt. Itē textus in. c.
dehinc. eadem dist. dicit. Dehinc iterū exorcisat dyabolus vt su-
am nequiciā cognoscens iustū super se dei iudiciū timēs recedat
ab homine. nec iā p̄tenda t arte sua subuertere. Ecce q̄ dyabol⁹
arte sua pōt subuertere pueros non baptisatos **Ex his infero ad**
proles et pueros quos vulgus opinat de milite colomeni p̄ mu-
lierem procreatos. prout superius in hystoria tactū est **Sigis-**
mūdus. Dic queso. p̄ quo nāq̄ habuisti illū militem incognitū

Ulricus Pro incubo et dyabolo **Sigismundus** Pro quo at
filios illos habes **Ulricus**. Ego saluo tñ iudicio melius sentiē
tium reputo illos p̄ veris hoibus. alicui tñ surreptis et ibi (vt pre-
missum est) suppositis **Sigismundus**. Quale aut̄ existimas illā
mulierē fuisse. quā ille cuius ciclie in mari arripiēs vxorem duxo
it. vt supra dictū est **Ulricus**. Pro succuba. et sic pro dyabolo

Sigismundus. Pro quo at̄ reputas filiū p̄ ipsam vt putabatur
genitū. et postea in mari p̄ eandem surreptū **Ulricus**. Pro dya-
bolo qui sic in forma pueri illis apparuit. Nam vt **Helimādus**
in eadem hystoria sentit inquis. si talis puer fuisz verus homo
fuisset nemini dubiū quin postq̄ mater eūdem in mari arripuerit
mare ipm tanq̄ cadauer ad littus eiecisset. quod tñ factū nō
fuit: q̄ talis puer disparuit et amplius visus nō fuit. natura autē
maris est oīa cadauera ad littus projicere **Sigismund⁹** Non
ne plures opinant̄ q̄ dyabolus vt succubus possit cū hominib⁹
coire et sperma assumere. ac expost vt incubus in mulierē infunde-
re. et exinde prolem generare **Ulricus**. Tibi non videtur fieri
posse. dato em̄ q̄ sperma taliter colligere et immittere possz hoc
tñ ad generandū nō sufficit. qm̄ vt consiliator differētia. xxx. ait
Scire debēs q̄ istud mēbrum puta testiculi nō est p̄ncipis p̄ri

tis generatiue. Quis virtus in eo sit vt opinat Salienus: qd illud non potest agere sua operatiōem p se. nisi per spiritū emissum a corde temperatū qualitate. et qntitate propter qd virtus cordialis que mēsurat hūc calorem vt possit facere suas operatiōes sit principa liter generatiua. vt virtus que est in hoc membro est et seruens: et si aliquod in hoc habet dominū illud est particulare. vñ mihi videtur et illa theoretica. qd cū dyabolus hmoi spiritū a corde principiantē et illā generationis virtutē assumere non posset. clarū erit qd quis forte assumat sperma et proiectōe dūtarat hmoi spermatis alijs non concomitantibus nihil generari poterit. Si gisimūsus. Ex supradictis et iam deductis video te pedem figere super eo. qd aut hmoi pueris sint fantastica aut vero alibi surrepti et sic supposita. Ulricus. Bene habes. et in illā partē videt de clinare Vincētius in tercio libro hystorie natural caplo. cxxviii.

Sigisimūsus. Hūc satis mutuo inter nos hac de re discēptauimus. Expediit p memorie tenacitate vt nūc paucis verbis determinatiōis conclusiones p epilogū detegere coneris. Ulricus. Saluo igit iudicio doctoꝝ quozūcumq; melius sententiūz quozū determinatiōi me submittere non recuso. quārtū mihi visū fuerit dicam. Est igit mee opinionis determinatio

Prima. qd dyabolus neq; p se neq; ministerio hoīm potest eleuare mentis hominibusq; et animalibus nocere. vel homines ad generā dum impotētes reddere nisi qñ occulto dei s; nūq; iniusto iudicio. vel ob penā delictozum nostroz. vel ob meritū temptatiōis nostre augmentandū. siue ob diuine maiestatis gloriā magis timendā et per nos colendā. seu ob aliā causam deuz mouentē ipa clementissima pietas permiserit

Secūda determinatio est. qd cū ipsa dei pudentia occulto sue bonitatis iudicio dyabolo nocēdi potestate permiserit qd ipse dyabolus hmoi potestates amplius extēdere q̄ sibi a summo deo concessum fuerit non poterit et.

Tercia determinatio est. qd quis dyabolus pmittente diuina clemētia ob incredulitatem hoīm vel aliam causāz superius enarratam posset perstringere aliosq; sensus hominum obstruere.

prima 2

secunda 2

tertia 2

ita vt hoies credant se alicubi esse vbi tñ non sñt, vel videre id qđ
in se tale non est, vel a pparere aliter qđ sit: hominē tñ vel aialia in
aliam specie veraciter immutare non potest

Quarta determinatio est. qđ hmōi malefice mulieres p mul
ta miliarū spacia in nocti silētiō nō pficiunt, nec mutuo taliter
pficiendo pueniunt, sed dūtātāt ipis somniantib⁹ vel hymagi
natione forti (vt premissuz est) laborātibus p repñtationē specie
rum similitudinariā a dyabolo eis impōsarum hec 7 alia eis ap
parent, qđ postea eis euigilantibus vt sic illuse credūt

Quinta determinatio est. qđ dyabolus siue vt incub⁹ siue vt
succubus pueros generare nullo mō pōt. Sed hmōi pueri si ino
uenti fuerint, vel suppositi pueri vel fantastici existūt:

Sexta determinatio est. qđ solus deus suū uoz certus est in
spectoz, 7 solus cogitatōes hoim nouit. Nōqđ dyabolus p se siue
p magos siue maleficos vera 7 futura p̄dicere aliter nō pōt, nisi ea
p ipse p̄subtilitate siue nature ex priori consideratione astroz
et elementozū dispositione accidere debere noscat, vel que accep
ta licentia a deo facere intendit, vel ab hominibus ad facienduz
psuadere in eoz mentes suggerendo proposuit, vel qđ ex morib⁹
et gestu hoim p̄curando dephendit, nihilominus tamen ipse
sepe fallit et fallitur

Septima determinatio est. qđ q̄si is effectualiter hmōi ma
ledicte mulieres nihil efficere pōt, nihilominus tamē qz instigā
te dyabolo tales mulieres vel ob desperatōem vel ob paupertatē
vel odia vicinoz, vel alias tēptationes per dyabolū immittas qđ
bus nō resistūt, a vero 7 piissimo deo recedētes sese dyabolo ho
locaustomata 7 oblationes offerendo apostotāt hereticā prauis
tatē sectantes. Et propterea succedit

Ultima determinatio, videlicet qđ ppter hmōi apostosiā a fide
de christiana 7 corruptā voluntatē possunt tales scelerate ac ma
lefice mulieres que a deo largissimo apostotarunt 7 dyabolo sese
dedicauerūt de iure civili ac diuino igne cōcremari vel quocūqđ
alio supplicio ad mortē p̄demnari, put dicūt in lege multi, Codice
de maleficis 7 mathematicis.

quarta 9

quinta 9

sexta 9

Septima
ultima 9

CUos igitur o mulieres mementote professionis vestre in baptis-
mo facite. ac cum dyabolus vos reptaerit estote fortes et suis sug-
gestionibus resistite. et resistendo signo sancte crucis vos ipsas arma-
te scientes quod aduersus vos nulla habebit preteritatem. quoniam contra signu-
m nullum stat periculum. Sumite exemplum beate Justine. in cuius
legenda ita legitur. Erat enim quidam virgo in antiochia ciuitate Ju-
stina nomine. quam quidam scholasticus nomine agladius videns frequen-
ter ire ad ecclesiam in amorem eius incidit: multosque ad eam transi-
mittens in uicem petijt. que cum omnibus diceret christo celesti sponso se
esse desponsatam. Ille congregata uirorum multitudinem uoluit eam per vi-
rapere. Sed non potuit. tunc iratus abiit ad cyprianum magum. per-
mittens sibi duo talenta auri. ut iustinam per maleficia sua caperet
qui per magicas uocauit demonem. et ait illi. amo uirginem de ga-
lileis. potes ne eam persuadere et adducere mihi. qui promisit ei dicens
Accipe hoc medicamentum et sperge circa domum eius. et ego super-
ueniens paternum sensum ei iniuriam. et statim obaudiret mihi. Quod
cyprianus ita fecisset sancta uirgo tercia nocte hora ad orationem
surgens sensit impetum demonis. signauit itaque se et domum suam
signo sancte crucis. et demonem illo signo exsufflauit. Qui ueniens
ad cyprianum confusus et cur uirginem non adduxisset requisitus ait.
Uidi quoddam signum et tabui. Itaque cyprianus partem magicam
alium demonem eo fortitorem uocauit. et simili modo fecit. et similiter eidem
accidit. Tandem uocauit ipsorum demonum patrem et ait illi. que
nunc est infirmitas uestra. uicta est enim hostis uestra ab una uirgine.
Respondit dyabolus. nunc adducam eam ad desiderium corruptoris. tu tamen
paratus sis. Tunc dyabolus in specie femine ad iustinam intrauit
et sedens super lectum eius reptando eam dixit. Hodie missa sum
ad te christo ut uiuam tecum in castitate. multum enim uideo te uera-
tam abstinentia. Sancta autem iustina dixit. merces quidem multa.
labor uero modicus. Dixit ei dyabolus. deus in paradiso benedi-
xit adam et eam dicens. crescite et multiplicamini. puto ergo quod si in
uirginitate manserimus iudicium incidamus. quod uerbum dei contem-
nimus. Quibus sancta uirgo turbata surrexit et per spiritum sanctum senserit
quis esset qui ei loqueretur. signo crucis se signauit. et dyabolum

exflauit. qui disparuit. Deinde dyabolus cōfusus Lypriano
apparuit. qui dixit ei. et tu nāq̄ victus es vt ceteri subditi tui quō
em victi estis ab vna virgine xp̄iana. dic mibi q̄ sit virtus victo
rie eius. Qui r̄ndit. dicere tibi nō possum. vidi quoddā terribile
signū et tabui Si autē virtutes huius signi vis addiscere: iura mi
hi q̄ nūq̄ a me velis discedere. Qui cū iurasset ait illi. vidi signū
crucifixi et tabui: et sicut cera a facie ignis fluxi. Qui dixit cypria
nus. Ergo crucifixus maior te est. Qui r̄ndit. etiam maior om̄i
bus est. q̄ desertores dei accipiūt ab eo sententiā ignis. Lypria
nus autē ait. festinabo igit̄ vt amicus fiam crucifixi. ne talē penā
incurram. Dyabolus r̄ndit. Iurasti nāq̄ mihi. Lyprianus ait:
ptemno te et om̄es sumigantes virtutes tuas. meq̄ ip̄m tibi de
nego. et me p̄signans dico. gloria tibi xp̄e. et tu demon recede a
me: Abijt ergo dyabolus p̄fusus. et cyprianus xp̄ianus fact⁹ est
Ecce ergo quāte p̄tutis fuerit et hodie existat signū sancte crucis
quo nos signare dignet̄ xp̄s qui pro nobis in ligno crucis seip̄
sum offerre et nos saluos facere dignatus est. qui viuie et regnat
in secula benedictus A B E H

C Accipe igitur gloriosissime princeps hanc disputatōem hu
ius tractatus. quē ad honorē tue excellentissime et bonarū men
tium serenatōem sub tue celsitudinis emendatōe elaborauit Et si
quid minus officiose elaboratū et seu a tramite veritatis deuiare
inuenerit. illud ignoratē mee potius q̄ p̄sumptuositati attribue
et me seruulū tuū emendatū graculiter suscipe. Vale igit̄ felix
eternū patrie decus. deoq̄ ac om̄i populo amabilis colendissi
me princeps. Ex Constantia anno domini. M. cccc. lxxix. die
decima mensis Januarij.

Tue celsitudinis humilis consiliarius et seruulus
Ulricus molitoris de Constantia decretorū doctor

